

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ **בי תנא** ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכל שונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבואר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

יד חשיבות הגדרות והסייגים
לקיום התורה
מילך יקריץ - מילתא חדת"א

יי וראית בשביה
ניצוץ אורה הסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

ר תועלת התקשרות לצדיקים
ואהבת חברים לענין התשובה
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחדת בחיים • מכתלי בית הדין • מגדנות

אוצר פניני החסידות

הגאולה 1.
דברי אמת | סגלת המקור 1.
אהבת שלום | יש להתגבר על עמלק המכניס קרירות ורפיון לכל התלהבות שבקדושה 1.
מאור ושמש | אי אפשר לעבד את השם בלא לשבר את תמריית הגוף ... 1.
תפארת שלמה | עקר שלמות האדם לקדש עצמו בפתח ולכון פהם לש"ש. 1.
שם משמואל | התקדשות בעניני הרשות גרמה אהבה גדולה בין החסידים בדורות הקודמים 1.
מאור ושמש | התעוררות הרבי רבי אלימלך זיע"א בקומו משנתו 2.
זר זהב | עמלק הכניס הרגל בעבודת ה' 2.
אהל תורה | כל השנים נמשכים אחר קדשת שנה ראשונה 2.
משמרת איתמר | ככל שנותני יקח דגמא משנה זו 2.
שם משמואל | ב'שנה הראשונה' ישגיח ביותר על דרכיו כי הכל תלוי בראשית דרכו 2.
אוהב ישראל | בעת הלמוד יש לזכר מעמד הר סיני 2.
ישמח ישראל | צנאת רבי יצחק מוורקא זיע"א: הגמרא היא הטהרה הגדולה ביותר 2.
שם משמואל | צנאת האדמו"ר מקוצק זיע"א: מי שנייח ראשו בתורה הנני ערב לו בזה ובכא 2.
ברית אברהם | ארבעת העצות להתגבר על היצר 2.
חמדת ישראל | יש בכח הצדיק לבער הרע מישראל ולהביאם ליראת שמים 2.
שתי ידות | נתיבה פרשת בן סורר ומורה להטיל אימה ופחד על הבנים .. 2.
חמדת ישראל | יש בכח הצדיק לבער הרע מישראל ולהביאם ליראת שמים 2.
לקט שכחה | יסורים בעון בטול תורה 2.
שלל דוד | סגלת שלוח הקו לזרע של קנא / קיום המצוה בשליחת האם והבנים 2.
דברי שאול | נפילת הרשע בבית שיש בו מעקה 2.
ראש דוד | אסור חרישה בכהמת פסולי המקדשין 2.
תכלת מרדכי | נכרי הזומם להרע לישראל ולא עלתה בידו סימן הוא שאינו מצד גזרת המקום 2.
יהודה יעלה | גלות אדום בעון שגאת חנם 2.
יוסף אברהם | הכנעת הלב על ידי הליכה למקום אחר 2.
ישועות יעקב | למוד תורה לשמו יתברך 2.
עמר נקא | השגת פתרה של תורה על ידי מעוט תענוגים 2.
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה 2.
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד 2.

אמרי הרי"ם | דברי התעוררות אודות נצול סגלת ימי חדש אלול לשוב בתשובה שלמה א.
אור החיים | על הצדיקים להוכיח את הנדחים והתועים מדרך הטוב ולהשיבם לאביהם שבשמים א.
מאור ושמש | דרך הפעל שם טוב שהתשובה תהיה על ידי דבוק חברים והתקרבות לצדיקי הדור א.
אמרי חיים | תועלת התקשרות לצדיקים ואהבת חברים לענין התשובה ב.
לקוטי שיחות | אוזיבי האדם הם הגוף ונפש הבהמית שיש לבררם ב.
לקוטי תורה | הפוף עצמיות המדות מרע לטוב ב.
דברי יחזקאל | אין דבקות ותאוות משמשות יחד ג.
זרע קדש | כל אדם מישאל שעובד ה' בכל יום הוא בונה את ירושלים ובית המקדש ג.
מחשף הלכן | יהיה שלא יערב הרע בטוב ד.
תורת שמעון | גדלים תעשה לך' - חזוק וגדלות האדם בעיני עצמו מכאי אותו לעבודת הבורא ד.
שם משמואל | על האדם למדד ולשקל את מעשיו הטובים שיהיו עם רגש יראת אהבה ודבקות ולא לחיות בשטחיות ד.
שערי ארוכה | אף שחטא הרבה יעשה תשובה באלול ה.
אור המאיר | אין אדם מישאל שאינו מתעורר בחדש אלול ה.
ערבי נחל | ירבה רק בדברי קדושה בחדש זה ה.
שפת אמת | יבדיל עצמו מהבלי העולם ה.
אוהב ישראל | טעם התשובה באלול כדי שנובא נקיים וזכים לימי הדיון .. ה.
מהר"ש מבעלזא | היראה בחדש אלול משפעת שפע וברכה ה.
עטרת ישועה | תקיעת שופר בחדש אלול ממשיך רפואה וחסים ה.
תפארת שלמה | אם מחזיק את חברו לצדיק גם אותו יכתבו בספר הצדיקים ה.
שם משמואל | מעלתה של מצוה קטנה הנעשית ברגש והתלהבות ה.
תפארת עזיאל | התלהבות במסירות נפש בעת עשיית המצות ה.
עבודת ישראל | הכנה לר"ה ע"י מלחמת היצר והכנעתו ע"י התשובה ... ה.
סדר הזמנים | התחזקות היצר להסיט לב האדם ולעיפו בזמנים אלו ו.
פרי צדיק | עקר המלחמה היא מלחמת היצר ו.
מאור ושמש | עקר מלחמת היצר על התפלה ו.
שפת אמת | היצר מבלבל האדם בדמיונות השוא ו.
אמרי פנחס | יתכן להתעייף בעבודת ה' ובכל זאת ללא יראת שמים ו.
תולדת אדם | 'מעקה' ראשי תבות ה'רהורי עברה ק'שה מעברה' ו.
תפארת שלמה | מצוה בשלמות גורמת שמחה ויחוד בכל העולמות וקרוב

בס"ד

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

עיצוב ועימוד עלונים: שוקי קנר

נושאים בפרשת כי תצא

התעוררות לתשובה

אמרי הרי"ם

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

דברי התעוררות אודות נצול סגלת ימי חדש אלול לשוב בתשובה שלמה

ישראל הנהירו בתשובה באלו ימים המסגלים לתשובה, אף כי בכל יום יום יוצאת בת קול ואומרת 'שובו בנים שובבים' (ירמיה ג יד), אף באלו הימים הימים עצמם שואגים כאריה לאדם שישוב בתשובה שלמה כראוי. ועל זה נאמר (עמוס ג ח) 'אריה שאג מי לא יירא' 'אריה' ראשי תבות אלול ראש השנה יום הפורים.

אף שבתורה לא מצינו רק על מראש השנה, אף משה רבנו עליו השלום פעל זאת ועשה מהימים אלו ימי רחמים וסליחה, כאשר עלה פעם שלישית למרום לצרף לוחות שניות, ונרצה להם בזה הארבעים יום השלישי, כי בא אלול עלה למרום.

ועל זה נאמר בזה הקדוש ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים (כא יג) 'אביה' זה הקדוש ברוך הוא, 'ואמה' זה כנסת ישראל, 'ירח ימים' זה ראש חדש אלול.

על כן התחזקו והתאמצו בזה החדש, כי יותר ממה שיש ענש להאדם על עבירות שפירו, יותר מזה יש לו על מה שלא עשה תשובה. בהמשל שהביא השערי תשובה לרבנו יונה, משל למלך שהיה לו אוהבים שרים ונגבנו ממנו וכו'. והלא זה חסד גדול שעשה הקדוש ברוך הוא עמנו.

על כן אחינו בני ישראל הנהירו בתשובה. ועקר לכל יאמר בדעתו עוד יש זמן לשוב, אשר יוכל כל איש מ ישראל לתקן מעשיו ויהיה באלו לא עשה כלל, אדרבה עוד אם ישוב מאהבה יהיו נדונין פזיות אשר הוא חוץ לטבע רק הוא חסד עליון:

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

על הצדיקים להוכיח את הנדחים והתומים מדרך הטוב ולהשיבם לאביהם שבשמים

לא תראה את שור אחיד או את שני נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם

לאחיד, ואם לא קרוב אחיד אליך ולא ידעתו ואספתו אל תוף ביתך והיה עמך עד דרש אחיד אתו והשבתו לו (כב א-ב).

פרשה זו באה לרמז בפרטות חיוב התוכחות שצריכין בני אל חי צדיקי עולם לעשות לעם ה', והן אלה צדיקים קראו לצד מעלתם אחים, כמו שהעירתיך (ראה ויקרא יט יז) שפנוי זה הוא מדרגה היותר מעלה שבכל פנויים אשר יתקנו בהם יחידים עם.

ואותם צנה ה', כי תראה את שור - אלה הם בני אדם שנמשלו בכהמות והם צאן קדשים, ולזה קראם שור ושה. אחיד שהוא הקדוש ברוך הוא, ויחס לו שם זה להעיר אל מי מקדושו הוא מצנה, שהם הצדיקים, כמו שפכתבנו.

ואמרו נדחים - על דרך אמרו (לעיל ד ט) 'ונדחת והשתחית להם וגו'', שהעובר פי ה' יקרא נדח, ויצו ה' לכל יתעלם אלא ישיבם לאחיו הוא אלהי עולם, וכפל לומר השב תשיבם, נתפנן פי מתחלה ישיבם לדרך הטוב, ובזה יתקברו אל אביהם שבשמים, והוא אמרו תשיבם אל אחיד.

אם קץ הגאלה מאישו מלצעד בדרך האמונה, הכניסוהו לבית המדרש ולמדהו ארחות חיים

ואמרו ואם לא קרוב אחיד וגו' - בזה העיר כי הוא מדרב על זמן גלות האחרון כי לא קרוב, בדרך אמרו (במדבר כד יז) 'אשורנו ולא קרוב', עוד לו ולא ידעתו - שנסתם הקץ, ואין יודע מתי קץ הפלאות, וזה יסובב הרחקת הלכות מהאמונה ונטוויי רגל כאשר עינינו רואות בדורות הללו.

עם כל זה יצו ה' ואספתו אל תוף ביתך - זה בית המדרש, וילמדהו ארחות חיים ודרך ישכן אור, לכל יטה מני ארח, ולא ימצאהו אויבו במחשבות וטענות כוזבות, כי אור תורה תצילהו. וזה יהיה עד שיתרצה ה' ויךרשהו, והוא אמרו עד דרש אחיד אתו והשבתו לו, פרוש מעלה עליו הכתוב באלו הוא משיבו מני אוכד.

או ירצה שצריך התכם להשתדל עם בני ישראל בכח התורה והמוסר עד יום פקדה שירש ה' נשמתו, ואז הרוח תשוב אל האלהים. ודקדק לומר והשבתו לו, שאם ימעדו קרסליו לא תשוב הנפש אל האלהים ותלך לתרפות:

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א

דרך הבעל שם טוב שהתשובה תהיה על ידי דבוק חברים והתקרבות לצדיקי הדור

הנה ידוע אשר בחדש אלול היא עת התעוררות תשובה לכל אדם יותר מכל השנה, לשקל ארחותיו בפלס מאזני שכלו ולתקן את אשר עות, כי בימים האלו נפתחים השערי תשובה והייג מכילין דרחמי, ומתנוצצים השמות הקדושים קס"א ס"ג העולים למנין דרך, כמו שאמרנו בשבת הקדום, והוא רמזו בכתוב (ישעיה מג טז) 'הגותן בים דרך', אשר צריך לכונן זה הפסוק בראש חדש אלול פנ"ל.

והנה ראינו בדורות שלפנינו, טרם נתפשט בעולם נגה אור דרך הבעל שם טוב זצוק"ל, אשר בעת הזאת מראש חדש אלול ואילך, כל איש אשר נגע יראת ה' בלבו, והיה ירא וחרד מאימת הימים הנוראים הממששים ובאים, היו נסגרים חדר בחדר להתבודד בלי חכרת האדם בבחי כנסיות או בכיתם, ומהם אשר התענו תעניתים ועשו סגופים ופרישות מבני אדם.

אמנם, הגם כי רחמנא ליבא בעי (סנהדרין קו:), וכל מעשה אשר יהיה פנות עושהו בלתי לה לבדו - הוא טוב לפני אלהים, ואולם לא זו הדרך העקרי בעבודת השם יתברך, רק העקר והיתד שהכל תלוי בו, ותכן דרכי התשובה הנכונה - המצא תמצא על ידי אהבת חברים ודבוק חברים והתקרבות לצדיקי הדור, ועל ידי יבא לתכלית ההכנעה, פי יראה עבודת חבריו וגדל תבערת יקד לבכם והתלהבותם לעבודת הבורא ברוך הוא, ועל ידי זה ילמד לעשות גם הוא כמותם, ויפיר ענתתו וישוב בתשובה שלמה.

והגם, כי ידמה בנפשו אשר בעת התבודדותו 'עורר לבבו יותר לשוב בתשובה, ולהדבק בה' מאשר יהיה בחכרת אוהבים וחברים מקשיבים, פי על ידי חכרת בני אדם יפרד מדבקותו - עם כל זה יותר ראוי ונכון להחזיק במעוז אהבת חברים ולקרב אותם לדרך ה', פי על ידי זה יוכל להמשיך הארה לארץ ימים, על ידי מה שמקרבם לעבודת הבורא, ובתבודדות אינו פועל כי אם לשעתו.

והנה ידוע בתקונים (תיקון ו כא.) כי השכינה הקדושה נקראת 'קן צפור', והוא כי 'צפור' רומז לנשמות ישראל, וככל מקום אשר יועדו יחד נשמות בני ישראל לעבד ה', הן לתורה והן לתפלה - השכינה שרויה ביניהם, ומסתופפת עליהם - כאם על בנים.

הרמז בלשון הפסוק

וזה אמרו פי ימרא קו צפור לפניך בדרך, פרוש כשתראה השקאת השכינה על ידי התועדות חברים מקשיבים לעבודת הבורא ברוך הוא, כאשר יועדו נשמות עם בני ישראל לשוב בתשובה, וזו אמרו בדרך, רומז לעולם התשובה פידוע מאמר הפתוב (ישעיה מג טו) 'הנותן בים דרך'.

ככל עז או על הארץ - הן אם הם גדולי ערך, על דרך (במדבר יג כ) 'היגש בה עץ, הן אם הם במדרגה שלמטה מזה. אפרחים או ביצים - הן אם הם בבחינת אפרחים' שפכר התחילו בנפיהם לגדל, או שערין הם בבחינת 'ביצים' - דלית

להון גרפיין. והאם רבצת על האפרחים וגו' רומז לאימא עלאה שהוא עולם התשובה. אז לא תקח האם על בנים, שתדעה להתבודד ולפרש עצמך מן הבנים ולקחת האם לבדה, שהוא לעשות תשובה לעצמך בלי התחברות הבנים, לא תעשה כן, רק שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, פרוש הגם שתצטרף לשלח את האם ולהפסיק מעט מדבקויותך ומדרכי תשובתך, אשר היית יכול לעשות בעת התבודדותך בלי חברת בני אדם - אף על פי כן שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח, שמוטב שתפסיק מתשובתך - והבנים תקח לך ותקרבם לעבודת הבורא ותתאחד אתם, למעו ייטב לך והארבת ימים - שהארה אשר תקבל על ידי התקרבות ודבוק חברים יהיו לארץ ימים, ולא תפסק מהרה:

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

תועלת התקשרות לצדיקים ואהבת חברים לענין התשובה אלוה היא זמן תשובה. והנה בזמנינו נחלש כחנו ואי אפשר לנו להתענות ולעשות תשובת המשקל המובא בספרי המוסר, ואם פגמול הלב יחיל, העצה היא כמו שאמר משה רבנו עליו השלום ליתרו שבמקום לעשות תשובת המשקל אמר לו עצה לכה אתנו והטבנו לך' (במדבר י טו), ותקשר את עצמך אלי ואז ממילא יתטבנו לך' - נייטיב את מעשיך.

כי על ידי התקשרות לצדיקי אמת תלמידי בעל שם טוב הקדוש זי"ע אפשר לשוב בתשובה, כמו עם תעניתים, (עיי' בספר הקדוש אהבת שלום פרשת ויגש על הפסוק וילקט יוסף). אלו"ל נוטריקון לך אתנו והטבנו לך, ועוד עצה יש לזה והיא אהבת חברים אחדות שלום ורעות, אלו"ל גם נוטריקון וישאלו איש לרעהו לשלום, (בספר הקדוש מאור ושמש מבואר אשר על ידי נסיעה לצדיקים וזכין לאהבת חברים):

פרשת כי תצא

כי תצא למלחמה על איביך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שבי (כא י)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

אויבי האדם הם הגוף ונפש הבהמית שיש לבררם

'איביך' - קאי על הגוף והנפש הבהמית (כפי שמפרש אדמו"ר הנזן בלקוטי תורה), שהם אויביו האמתיים של האדם, ויש לצאת להלחם בהם.

הרמז בלשון הפסוק

על כך נאמר: כי תצא למלחמה, יש צריך רק לצאת למלחמה, ואזי מבטח אתה שונתנו ה' אלקיך בידך, שאתה תכבש אותו ולא חס ושלום להפך, ויתרה מזו, שיתוסף לך תוספת - ושבת שבי, שהם הניצוצות שפדברים הגשמיים, ורב תבואות בכח שור' (ח"ב עמ' 384):

וראית בשביה אשת יפת תאר וחשקת בה ולקחת לך לאשה (כא יא)

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

הפוך עצמיות המדות מרע לטוב

להיות גלוי עצמות נקדת הלב ממש להפך עצמיות המדות מרע לטוב על זה נאמר וראית בשביה אשת יפת תאר וגו'.

באור ענין 'תאר' | שתי בחינות בנשמה

ובאור הענין, הנה פרוש 'תאר' הוא ענין מה שנאמר 'נעשה אדם בצלמנו וגו'' (בראשית א כו). והנה פתיב 'ויבא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים כו' (שם פסוק כז), ב' פעמים 'בצלם' כנגד ב' בחינות שיש בנשמה:

בחינה א, המתלבשת בגוף, בחינה ב, בחינת מקיף

הא', המתפשטת ומתלבשת בגוף, והוא אשר ירדה בדרך וסדר ההשתלשלות מעלה לעלה. ובחינה ב', היא בחינת הנשמה שעומדת למעלה בבחינת מקיף ואינה מתפשטת ומתלבשת תוף הגוף כלל, ונקרא בשם 'מזל' בלשון רז"ל (מגילה ג.) דאף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי. כי 'מזל' לשון מפעיל, שמזיל וממשיך

ההארה והשפעה לבחינת הנשמה שבתוף הגוף.

בחינת המקיף נקראת 'יפת תאר', ושבתוף הגוף 'אשת יפת תאר

והנה הנשמה שבבחינת מקיף נקראת בשם 'יפת תאר', ששרשה מבחינת 'לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת' (דה"א כט יא), שהתפארת הוא ענין פי, 'הנך לפה דודי וגו'' (שה"ש א טו), ובחינת הנשמה שבתוף הגוף נקראת 'אשת יפת תאר', שמקבל מ'יפת תאר'.

ע"י המשכת גלוי אלוקות מבחינת המקיף מהפכים המדות הרעות לקדשה

וכדי להוציאה מן השביה בבחינת עצמותה ומהותה, דהינו השכל והמדות עצמן שתהיינה לה לבדו ולבער הרע מקרבו מכל וכל, והינו בהתהפכות המדות של הרע לטוב ממש ולהפיל בקדשה, צריך להמשיך גלוי אלוקות מבחינת 'מזל', הוא הנשמה שלמעלה מן הגוף.

ע"י י"ג מדות הרחמים מוציאים את פנימיות ההנהגה ונקדת הלב מההעלם אל הגלוי

ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום 'בקשו פני' (תהלים כו ח), פרוש פנימית שלי, הינו עצמיות פנימיות נקדת הלב ורעותא דליבא שהוא בהסתור והעלם, וצריך

לבקשה ולחפש אתריה ולהוציאה מהעלם אל הגלוי.

וכיצד יבקש ויחפש אתריה – את פניך ה' אבקש' (ס), הינו פנימיות הויה, בחינת ויעבר הויה על פניו וגו' שמשם נמשכים י"ג מדות הרחמים, והן נמשכות בימי הסליחות שאז הוא זמן ועת רצון למעלה.

בכל השנה נמשכת פנימיות הויה על ידי התורה והמצוות

ובכל השנה נמשך פנימיות הויה בבחינת זו על ידי התורה והמצוות, שהן הן פנימיות רצונו וחקמתו של הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו בפניכול דלית מחשבה תפיסא ביה.

ההמשכה על ידי התורה

שעל ידי עסק התורה נקרא 'קורא בתורה', שקורא וממשיך חקמתו ותבונה דאורייתא מתחמה נפקת, שהיא בחינת הארת פנימיות, כמו שנגמר 'חקמת אדם תאיר פניו' (קהלת ח א). ועל ידי זה 'אר פניו אתנו סלה' (תהלים טו ב).

ההמשכה על ידי המצוות ובפרט מצוות הצדקה

והמצוות הן הם פנימיות רצונו ותבונה, תרני"ג מצוות דאורייתא וד' מצוות דרבנן בגימטריא תר"ך עמודי אור, שהן נמשכות למטה על ידי קיום המצוות, כמאמר 'אשר קדשנו במצותיו כו', וכמאמר רז"ל (ברכות ו) הקדוש ברוך הוא מניח תפלין כו'. וצדקה כנגד פלם, כי ענין הצדקה הוא להיות מדת החסד חנם להחיות רוח שפלים, שהן כל המדרגות שבהשתלשלות העולמות דכולא קמיה פלא חשיב.

באור 'ולקחת לך לאשה' על פי הנ"ל

וזוהו ולקחת לך לאשה, דהינו כענין שנגמר 'ביום ההוא וגו' תקראי לי אישי' (הושע ב יח). והינו על ידי התורה, וכמאמר רז"ל (תענית פ"ד מ"ח) 'ביום תתנתו' (שה"ש ג יא) זה מתן תורה, שהתורה היא בחינת חסד, וכנסת ישראל נקראת כלה, בחינת 'כלה שארי ולבבי' (תהלים עג כו) ממש.

באור 'וחשקת בה' על פי הנ"ל

אך להיות בחינה זו של המשכת התורה והמצוות פנימיות רצונו ותבונה נקדחת הלב כדי להעלות בחינת פנימיות נקדחת הלב בבחינת עצמותה ומהותה ממש, צריך להקדים להיות בבחינת וחשקת בה, שיהא כל ישעו וחסדו בזה, כי רוח אייתי רוח

ואמשיך רוח אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסף' (איוב לד יד), מה שאין פן אם אינו חושק ומתאנה להעלות פנימית נקדחת הלב בנדאי לא ימשיך כלום:

כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וילדו לו בנים האהובה והשנואה והיה הבן הבכור לשנואה, והיה ביום הנחילו את פניו את אשר יהיה לו לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכור (כא טו-טז)

דברי יחזקאל

רבי יחזקאל משינאונה זיע"א

אין דבקות ותאוות משמשות יחד

שמעתי מאדוני מורי ורבי הרב הקדוש מורנו הרב שלום זלה"ה מבעלזא, שפרש החרוז שפסד מהר"מ אלשיך זלה"ה בתקון חצות וזה לשונו, 'מי האיש החפץ חיים ואיך אכל וטעם לו, אוהב ומים לראות טוב ולבקר בהיכלו, והאלקים יראה לו לשכן באהלו, מבלי לו אשר לא עמל בו ולא גדלו'.

שהוא כמתמיה את עצמו, מי האיש אשר חפץ חיי עולם הזה, לאכל ולשתות ולשמת ולבקר בהיכלו, להיות לו דירות נאים ומתקנים הכל על מכונו, והאלקים יראה לו לשכן באהלו, שרופה גם דבקות, מבלי לו, שאין מגיע לו זאת, אשר לא עמל בו, שלא עמל ולא עבד על זאת להכניע גופו וקמרו כדי שיהיה לו דבקות, ולא גדלו, שלא נתגדל בזה, כי אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה כמאמר רז"ל (ברכות סג) על 'זאת התורה' (במדבר יט יד), עד כאן דבריו הקדושים.

באור הפסוקים על פי הנ"ל

וזוהו שאמר כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה ואחת שנואה, האהובה היא התורה הקדושה, והשנואה היא המדות רעות ותאוות רעות. וילדו לו בנים האהובה ושנואה – שהוא מערב טוב ורע חס ושלום. והיה בן הבכור לשנואה – שהוא ברוך יותר אחר התאוות ומדות רעות.

והיה ביום הנחילו את פניו – הינו כשיגיע קצו להפרע על מעשיו שעשה בעולם הזה, לא יוכל לבכר את בן האהובה – לא יוכל אז לבכר ולחשב לעקר המעשים טובים שעשה, על פני בן השנואה הבכור – כל זמן שלא תקן המדות רעות ותאוות רעות שיש בו יותר.

כי את הבכר בן השנואה יביר לתת לו פי שנים בכל אשר ימצא לו כי הוא ראשית אנו לו משפט הבכרה – כיון שעשה מעשים רעים יותר ממעשים טובים. יהי רצון שנוקה לתשובה שלמה, ושיהיה לנו במה לעמד ביום הדין לפני הבורא ותברך שמו וישפיע לנו כל טוב אמן:

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך כי יפל הנפל ממנו (כב ח)

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

כל אדם מישראל שעובד ה' בכל יום הוא בונה את ירושלים ובית המקדש

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך וגו'. על פי מה שפרשתי 'בונה אותה בקרוב בימינו בנין עולם', ש'בונה ירושלים ה' (תהלים קמז ב) ובמה בונה אותה, 'בימינו' על ידי תימים שלנו, שבכל יום כשאדם עובד אותו ותברך שמו, הכל לפי מעשיו בונה את ירושלים ובית המקדש, יש בונה ביום אחד שורה שלמה, ויש מניח למשל לבנה אחת, בן בונה האדם מישראל שעובד ה' בכל יום, עד שיהיה נבנה בשלמות במהרה בימינו.

מה שראה הרבי רבי אלימלך זיע"א בעלית נשמה

וכן שמעתי מהרב הקדוש מורנו הרב אלימלך זצ"ל, שכשעשה עלית נשמה ראה שנושאים את כלי הבית המקדש, ואמרו לו שהם אותם הכלים שהוציא הוא מהגלות. ופעם אחת אמר שנופלה בית טמאה אחד בצורה גדולה מאד, ובכל יום עולים אלפי אלפים בעלי מלאכות בנאים לבנות החומה, אבל יש לי שומר טוב, שכשהרב מורנו הרב יעקב יצחק מלאנצוהוט מתפלל תפלת י"ח מתפלת מנחה מפיל כל מה שבונים.

והכנתו דבריו הקדושים, שמפיל זה, שעל ידי תפלתו בונה חומות ירושלים ובית המקדש, ולפי ערך שבונה חומות ירושלים לפי ערך זה מפיל בהבית הזה של טמאה, כי כשזה קם זה נופל.

באור הפסוק על פי הנ"ל

וזוהו שנגמר כי תבנה בית חדש פני"ל, שהאדם בונה הבית המקדש שיתחדש לעתיד לבא במהרה בימינו, וזוהו לנו התורה הקדושה, שכשאתה עוסק בבנין הקדוש, ועשית מעקה לגגך, לגג ועליה

שָׁלַךְ, כְּשֶׁתַּעֲלֶה בְּחֻמָּה וְשִׁכְלִיּוֹת לְעוֹלְמוֹת
עֲלִיּוֹנִים, לְבָנוֹת הַבְּיָנָן הַקְּדוֹשׁ, תִּרְאֶה
שֶׁתַּעֲשֶׂה מַעֲקֶה וַגֵּר סָבִיב בְּעִבּוֹדְתְּךָ זֹאת,
שֶׁלֹּא יִתְרָאֶה עִבּוֹדְתְּךָ, וְתִסְתִּיר מֵעֵשִׂיף וּלְבָךְ,
רַק עִבּוֹדְתְּךָ יִהְיֶה בְּפָנִימִיּוֹת לְבָבְךָ, וְהִצַּנַּע
לְכַת עִם אֱלֹהֶיךָ:

לא תזרע כרמך בלאים פן תקדש המלאה
הזרע אשר תזרע ותבואת הכרם (כב ט)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

זוהר שלא יערב הרע בטוב

אֲפֹשֶׁר לְיָמֵינוּ שֶׁבָּאָה לְהַזְהִיר הַתּוֹרָה שֶׁיִּזְהַר
הָאָדָם שֶׁלֹּא יַעֲרֹב הָרָע עִם טוֹב,
רַק יִקָּים סוּר מֵרַע וְעֲשֶׂה טוֹב, דְּזָהוּ עֵקֶר
הַעֲבוּדָה. וְזָהוּ שֶׁרֶשׁ עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע,
שָׂאֵם יַעֲרֹב הָרָע עִם הַטוֹב זָהוּ קִיּוֹם
וְהַעֲמַדַת עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע.

וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה (בראשית ב' יז) 'וּמַעַץ הַדַּעַת
טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי
בַיּוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת', דְּעַל יְדֵי
תַּעֲרֻבַת הָרָע עִם הַטוֹב וְנַעֲשִׂית עֲרֻבֻכְיָא
בְּפִמְלִיָּא שֶׁל מַעֲלָה וּבְפִמְלִיָּא שֶׁל מַטָּה.
וְזָהוּ שֶׁרֶשׁ עֲרֹב רַב, שֶׁמַּעֲרָבִין הָרָע עִם
הַטוֹב, וְעֲרֹב רַב גִּימְטְרִיא 'דַּעַת', דְּעַל
יְדֵי עֲרֻבֻכְיָא שֶׁמַּעֲרָבִים הָרָע עִם הַטוֹב
עוֹשִׂים הַעֲמָדָה וְקִיּוֹם לְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע.

וְהִנֵּה יִשְׂרָאֵל נִקְרָאוּ 'כְּרָם', שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה
ה' ז) 'כִּי כְרָם ה' צִבְאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל',
וְעֵשֶׂר הַיְיֹוֹת גִּימְטְרִיא 'כְּרָם', וְהַעוֹשֶׂה
עֲרֻבֻכְיָא עוֹשֶׂה פֶגַם בְּעַצְמוֹ וּפֶגַם בְּיִשְׂרָאֵל
וּפֶגַם בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן שֶׁיֵּשׁ בוֹ עֵשֶׂר הַיְיֹוֹת
שֶׁהֵם גִּימְטְרִיא 'כְּרָם' כְּאֹמֵר.

ע"י ערוב הרע בטוב פוגם בישראל
ובעולמות עליונים

וְזָה שֶׁאֲמַר **לֹא תִזְרַע כְּרָמְךָ בְּלֵאִים**, דְּהִינּוּ
מִזְהִירָה הַתּוֹרָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד
מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם נִקְרָא 'כְּרָם',
כִּינּוּן שֶׁכֻּלָּם בְּכָלְלוּתָם נִקְרָאִים 'כְּרָם' גַּם
בְּפִרְטוֹת כָּל אֶחָד נִקְרָא 'כְּרָם', וְקִרְיַאתָם
'כְּרָם' עַל יְדֵי שֶׁהֵם שׁוּמְרִים כְּרָם הָעֲלִיּוֹן
שֶׁהֵם עֵשֶׂר הַיְיֹוֹת שֶׁלֹּא יִפְגְּמוּ חֵס וְשְׁלוֹם.

וְאוֹמַרְת הַתּוֹרָה, אֵתָּה הָאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי
שֶׁחֲשָׁקְךָ בְּמִצְוֹת וְחוֹשֵׁב עֲצָמְךָ
כְּרָם לְשֹׁמֵר כְּרָם הָעֲלִיּוֹן, הַשְּׁמַר לָךְ פֶּן
תַּעֲרֹב הָרָע עִם הַטוֹב. וְזָהוּ **לֹא תִזְרַע כְּרָמְךָ**
בְּלֵאִים, הִינּוּ עֲרוֹב הָרָע עִם הַטוֹב, דָּאֵם
עֲרֻבַת הָרָע עִם הַטוֹב בְּזָה אֵתָּה פּוֹגֵם
בְּעַצְמְךָ וּבִיִּשְׂרָאֵל וּבְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן שֶׁכֻּלָּם
נִקְרָאִים 'כְּרָם' כְּאֹמֵר.

ע"י ערוב הרע נפגם המצוה שעשה
וזהו פן תקדש המלאה הזרע אשר
תזרע, דְּהִינּוּ הַמִּצְוָה וְהַתּוֹרָה
וְהַתְּפִלָּה וְהַצְּדָקָה אֲשֶׁר אֵתָּה זוֹרַע וְחוֹשֵׁב
שֶׁהִיא מִצְוָה מְלָאָה וְשִׁלְמָה, אִם עֲשִׂית
רַע הָרִי פִּגְמָת בְּמִצְוָה הַטוֹבָה אֲשֶׁר
עֲשִׂית, וְזָהוּ פֶן תִּקְדַּשׁ הַמִּלְאָה, דְּהִינּוּ
תִּפְגַּם וְתִשְׁמַא הַמִּצְוָה הַמְּלָאָה אֲשֶׁר יִרְעַת
וְעֲשִׂית, וְלֹא בְּעַצְמְךָ בְּלִבְד פִּגְמָת אֵלָּא
בְּיִשְׂרָאֵל וּבְעוֹלְמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים. וְזָהוּ וְתִבּוֹאֵת
הַכְּרָם, דְּהִינּוּ כָּל הַתְּבוּאָה הַיּוֹצֵאת מִן
הַכְּרָם נִפְגְּמָה, דְּהִינּוּ דְ'כְרָם' כּוֹלֵל יִשְׂרָאֵל
וְכוֹלֵל עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, דְּהִינּוּ הַנִּקְרָאִים בְּשֵׁם
'כְּרָם' נִפְגַּם.

וְהִנֵּה בְּלֵאִים אוֹתִיּוֹת 'מִיכָאֵל', וְכֵלְאִים
בְּמַלּוּי כָּ"ף לְמ"ד אֶלְ"ף יו"ד מ"ם
גִּימְטְרִיא 'סְמָא"ל' בְּמַלּוּי סְמ"ף מ"ם אֶלְ"ף
לְמ"ד, וְזָהוּ **בְּלֵאִים**, שְׁגוּרָם לְסְמָא"ל שֶׁנִּכְנַס
בְּגִבּוּל מִיכָאֵל, וְזָהוּ הַכְּלֵאִים, לְכֵן הַשְּׁמַר
לָךְ פֶּן תַּעֲרֹב הָרָע עִם הַטוֹב, רַק סוּר מֵרַע
וְעֲשֶׂה טוֹב:

גדלים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך
אשר תכסה בה (כב יב)

תורת שמעון

רבי שמעון מירוסלאב זיע"א

'גדלים תעשה לך' - חזוק וגדלות האדם
בעיני עצמו מביא אותו לעבודת הבורא

קוֹרֵם שֶׁנּוֹבֵא לְבָאוֹר הַפְּסוּק, נִסְפַר
מַעֲשֶׂה מִהֵרֵב הַצְּדִיק הַקְּדוֹשׁ
מוֹרְנוּ מִנְחָם מְעַנְדִּיל זֹלָה"ה, שֶׁפָּעַם
אֶחָת רָאָה אָדָם אֶחָד הוֹלֵךְ אֲנָה
וְאֲנָה בְּרַעֲיוֹנוֹת שׁוֹנִים, שָׂאֵל אוֹתוֹ
הֵרֵב הַקְּדוֹשׁ הַנֵּ"ל – מֵדוּעַ אֵתָּה
הוֹלֵךְ כָּל כֵּן בְּמוֹחוֹת, וְיָמָה אֵתָּה
מִבְּקֶשׁ, וְהַשִּׁיב לוֹ – אֲנִי רוֹצֵה לְהַשִּׁיג
עֲנִיָּה וְשִׁפְלוּת.

כַּעַס עֲלֵיו הֵרֵב הַקְּדוֹשׁ הַנֵּ"ל וְאָמַר לוֹ
– שׁוּטָה שֶׁבְּעוֹלָם, מִזָּה נִשְׁמַע
שֶׁאֵתָּה בַּעַל גְּאוּנָה, כִּי לֹאֵל זֹאת לֹא הֵיית
צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ עֲנִיָּה וְשִׁפְלוּת, אֲדַרְבָּא, אֲנִי
מִבְּקֶשׁ שֶׁתִּהְיֶה לִי גְדוּלוֹת קִצְת, כִּי אֲנִי
רוֹאֶה בִּי רַק עֲנִיָּה וְשִׁפְלוּת מִהַעֲוֹנוֹת
שֶׁכִּבְדִּי, וְעַל יְדֵי זֶה אֲנִי יָרָא שֶׁלֹּא אֶפְל
חֵס וְשְׁלוֹם מִמְדַּרְגְּתִי, מִחֻמַּת עֲצַת הַיַּצֵּר
הָרַע הָאוֹמֵר אֵלַי אֵיךְ תִּשָּׂא פִּנְיֶךָ לְעַמּוּד
לְפָנַי אֵל רָם וְנִשְׂא, וְאֵתָּה מִטְּפָה סְרוּחָה
וּמְלֵא עֲוֹנוֹת וּפְשָׁעִים, עַל כֵּן צָרִיךְ אֲנִי
לְהַתְּאַמֵּן וְלְהַתְּחַזֵּק שֶׁתִּהְיֶה לִי קִצְת גְּדוּלוֹת,
כְּדִי שֶׁאוּכַל לְעִבּוֹד אֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, עַד
כָּאן לְשׁוֹנוֹ.

באור הפסוק על פי הנ"ל

וְעַל פִּי זֶה נוֹכַח לְפָרֵשׁ הַפְּסוּק: גְּדוּלִים
תַּעֲשֶׂה לָךְ – פְּרוּשׁ שֶׁתַּעֲשֶׂה לָךְ קִצְת
גְּדוּלוֹת, וְעַל יְדֵי זֶה תוּכַל לְעִבּוֹד אֵת הַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ כְּנִ"ל. **עַל אַרְבַּע כְּנֻפּוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר**
תְּכַסֶּה בָּהּ – הֵם הַצְּדִיקִים שֶׁאֵתָּה מְקַשֵּׁר
עֲצָמְךָ בָּהֶם, וְעַל יְדֵי זֶה תוּכַל לְהַשִּׁיג קִצְת
גְּדוּלוֹת, כְּמִשְׁלַל הַמוּבָא לְעִיל בְּפִרְשַׁת קַרְח,
וְדַק כִּי נִכּוֹן הוּא:

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך
בצאתכם ממצרים (אם שקרת במדות
ובמשקלות הוי דואג מגרוי האוב, שנאמר מאזני
מרמה תועבת ה' וכתוב בתריה בא ידון ויבא
קלו, רש"י) (כח יז)

שם משמואל

רבי שמואל מסוקטשוב זיע"א

על האדם למדוד ולשקל את מעשיו
הטובים שיהיו עם רגש יראה אהבה
ודבקות ולא לחיות בשטחיות

וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ עוֹד, דְּכִמּוֹ דְּעַל יְדֵי שִׁקּוֹר
בְּמַדּוֹת וּמִשְׁקוּלוֹת שֶׁהוּא עוֹוֹת הַדִּין
בְּגִשְׁמִיּוֹת מוֹשֵׁף הַתְּגַבְרוֹת עֲמַלְק תְּכַלִּית
הַשִּׁקּוֹר בְּגִשְׁמִיּוֹת, כֵּן נָמִי בְּכָל אִישׁ פְּרִיטִי
צָרִיךְ לְמַדּוֹד וּלְשַׁקֵּל אֵת מַעֲשָׂיו אִם יֵאוּיִים
הֵמָּה, הַגְּדוּל לְפִי גְדוּלוֹ וְהַקְּטָן לְפִי קְטָנוֹ,
וְלֹא יַעֲוֶה אֵת הַמִּשְׁפָּט שֶׁל עַצְמוֹ כִּי אִם
יִתְדַר לְתוֹךְ עֲמֵק הַדִּין, וְלֹא לְפִי שִׁטְחִיּוֹת
הַמַּעֲשִׂים אֵלָּא כְּמַסַּת הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁבָּהֶם.

שָׂאֵל יְהִיּוּ בָּהֶם צְבִיעוֹת וְחִנּוּפָה חֵס וְשְׁלוֹם
וְלֹא יִינָה אֵת אַחֲרִים וְלֹא אֵת עַצְמוֹ,
וַיִּבְדֵּק כְּמָה רִגְשׁ הַנֶּפֶשׁ יֵשׁ בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים
שֶׁלוֹ וַיִּרְאֶה וְאֵהָבָה וּדְבֻקוֹת. וְאִם חֵס וְשְׁלוֹם
מַעֲוֹת מִשְׁפָּט, זֶה גּוֹרֵם כְּמוֹ לְמַעֲלָה בְּיוֹם הַדִּין
לְשִׁפְטָהוּ לְפִי מַסַּת עוֹוֹת דִּינוֹ חֵס וְשְׁלוֹם.

מהות חדש אלול - דקדוק היטב
בפנימיות הלב

וְנִרְאָה שֶׁלְעַנְיָן זֶה מִיַּסַּד הַחֲדָשׁ אֱלוּל קָדָם
יוֹם הַדִּין בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה - לְהַשְׁגִּיחַ
כָּל אָדָם הַדָּק הַיָּטִב בְּנִקְדַת פְּנִימִיּוֹת לְכַבּוֹ,
וּלְעַמּוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שׁוֹפֵט בְּיוֹם הַדִּין לְפִי
נִקְדַת פְּנִימִיּוֹת לְכַבּ יִשְׂרָאֵל שֶׁלְעוֹלָם אֵינָה
מִתְקַלְקֶלֶת, וְכָל הָרַע הוּא מִפְּאֵת הַגְּלוּת.

וְזָה שֶׁאֲנוּ אוֹמְרִים 'כִּי ה' שׁוֹפְטָנוּ וְכוּ',
כִּי שֵׁם הַיְיֹוֹה מִמֶּנּוּ נִתְהוּוּ כָּל הַיְיֹוֹת,
וְעַל כֵּן הוּא צוֹפֶה וּמִבִּיט אֵת מִסְתָּרֵי לְכַבּ
יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'אִם יִצַּר עֵינַי הֲלֹא
יִבִּיט וְגו'' (תהלים צד ט), וְמִזָּה עַצְמוֹ בָּאָה
הַיְשׁוּעָה לְפִי עֲמַק מַדַּת הַמִּשְׁפָּט (שנת תרע"ז):

חֲדָשׁ אֱלוֹל

שַׁעֲרֵי אַרוֹכָה

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

אף שחטא הרבה יעשה תשובה באלול

דום לה' והתחולל לו אל תתחר במצליח דרכו באיש עשה מזמות (תהלים לו ז). לה' והתחולל לו אל ראשי תבות למפרע 'אלול'. וקא רמז 'אלול' בכאן לזרו את האדם להתעורר משנתו לעשות תשובה באלול שהוא עת רחמים ועת רצון, לכל ישיא אותו יצר הרע כמועצותיו הרעים איך יוכל לשוב בתשובה והוא בכל חדשי השנה היה פרא למוד מדבר, ומתהלך אחר עצת היצר הרע, וטבע במצולות ים, ועכשו ברגע קטן יוכל להנצל ממנו, וכזה יבוא לאדם רפיון ידים וכשלות פה וימנע מלעשות תשובה.

על זה בא דוד המלך עליו השלום לחזק את ידיו שלא ימנע מלעשות תשובה, פי התשובה מועילה בכל זמן, ובפרט בחדש הזה שהוא מסגל לתשובה, והקדוש ברוך הוא מצוי וקרוב בו, וימינו פשוטה בו לקבל שבים יותר מן החדשים האחרים, ודברי יצר הרע מהביל ימעטו לא תאבה לו ולא תשמע אליו.

וזהו שאמר דום לה' והתחולל לו, דהינו שוב לה' וקנה לו בחדש אלול שיקבל תשובתך, ואל ישאף יצר הרע שכל שאר ימות השנה היה מצליח דרכו עמך, שכל מה שהיה אומר לך לעשות היית עושה, וכל המזמות שהיה אומר לך לעשות היית עושה.

וזהו אל תתחר במצליח דרכו באיש עשה מזמות הוא יצר הרע שהיה מצליח בך בשאר ימות השנה, השמר לך בל תגרה בך עכשו ויאמר לך שלא תוכל לשוב, אל תשת לב לגרוניו, פי דבריו מהביל ימעטו, רק חזק ואמץ, ואתה תשוב ושמעת בקול ה', והוא יהיה בכסלך ושמר בגלך מלכד:

• לְשׁוֹנוֹת שֶׁל אוֹר •

אלול

אור המאיר

רבי זאב וואלף מזיטומיר זיע"א
אין אדם מישראל שאינו מתעורר בחדש אלול

ימים אלו נקראים 'ימי רצון' וכו' פי אין לך אחד מישראל שלא יעורר לבו

בקרבו עמה בחדש אלול (דרוש לה"ה):

עֲרֵבֵי נַחַל

רבי דוד שלמה אב"ד סורוקא זיע"א

ירבה רק בדברי קדשה בחדש זה

חדש אלול, ענינו הוא – ליאש את עצמו מפל העסקים בכל החדש, ויעשה עצמו אלם לא ידבר רק דברי קדשה הרבה, ויפשפש במעשיו בכל עת ולעשות תשובה (פרשת האזינו):

שִׁפְתֵי אֲמֵת

רבי יהודה אגיה לייב מגור זיע"א

יבדיל עצמו מהבלי העולם

בחדש אלול צריך כל אחד להבדיל עצמו מהבלי עולם הזה להיות מוכן רק לעבודת הש"ת בלבד (אלול תרמ"ז תרמ"ח):

כל רצונות הזרים מתבטלים מרב הארת הימים

והש"ת משפיע הארת קדשה בימים אלו, שמרב הארה והתעוררות אהבה אליו ית' צריכים להתבטל רצונות ואהבות זרים, כמאמר 'בהמס דונג מפני אש' כו' (כי תצא תרי"מ):

אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל

רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זיע"א

טעם התשובה באלול כדי שגבוא נקיים וזכים לימי הדין

יש לומר טעם למה שגבר זמן זה להכשיר מעשיו, הינו בחדש אלול בדוקא וכו', כדי שכל אחד ואחד מישראל יבוא ליום הדין הגדול והנורא כזה ברו"ה ויוה"כ טהור ונקי ומזכך ומצחצח מכל סיג, בכל מעשיו ודבוריו ומחשבותיו וכל חושיו, כנודע מספרים הקדושים (פרשת ראה):

מִהֲר"ש מִבְּעֵלְזָא

רבי טר שלום מבבלזא זיע"א

הראה בחדש אלול משפעת שפע ובכרה

איתא בכתבי ר"י שא"לול עם הכולל גימט' חיים, שבשישראל יש להם יראה כוללת מהבורא ב"ה בימים הקדושים הללו ושופכים הלבבות לפניו יתעלה, מתברכים בשנת חיים, וחיים כולל הכל - הו רפואה הו פרנסה:

עֲטַרְתֵי יְשׁוּעָה

רבי יהושע מדן יקוב זיע"א

תקיעת שופר בחדש אלול ממשיך רפואה וחיים

והנה תכף בחדש אלול כשמתחילין לתקוע בשופר נמשך תכף רפואה וחיים על ידי השופר:

אֲחֵדוֹת

תַּפְאֶרֶת שְׁלֵמָה

רבי שלמה מנדומסק זיע"א

אם מחזיק את חברו לצדיק גם אותו יכתבו בספר הצדיקים

להיות אחנה ורעות בין בני ישראל וכו', וזהו הקנה ליום הדין להוציא משפטינו לאורה, כי אם האדם מחזיק את חברו בחזקת צדיק אזי גם אותו יכתב בספרי הצדיקים (ד"ה כי תצא):

הַתְּלַהּבוֹת

שֵׁם מִשְׁמוּאֵל

רבי שמואל מסוקטשוב זיע"א

מעלתה של מצוה קטנה הנעשית ברגש והתלהבות

כודאי שבשכר מצוה קטנה אלא שנעשתה ברגש הנפש והתלהבות יתרה יזכה לרב טוב הצפון, יותר מבשביל מצוה גדולה שנעשית ברגש נפש מועט (שנת תרע"ז):

תַּפְאֶרֶת עֲזִיָּאל

רבי עזיאל מייזליש זיע"א

התלהבות במסירות נפש בעת עשית המצוה

הנה לאנשים המתלהבים בעבודתו ית', אז בעשותם איזה מצוה, אז עושים בדחילו ורחימו ובמסירות נפש, עד שכמעט חפצם שתצא תכף נשמתם בעת עשית המצוה (השמטות):

יָצַר

עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל

רבי ישראל מסוזניץ זיע"א

הקנה לר"ה ע"י מלקחת היצר והכנעתו ע"י התשובה

כי תצא למלחמה על איבך וכו', עקר המלחמה נאמר על ר"ה, שהוא יומא דדינא, וצריך להצריך קרב ומלחמה עם

עמלק

אהבת שלום

רבי מנחם מענדל מקוסוב זיע"א

יש להתגבר על עמלק המכניס קרירות ורפיון לכל התלהבות שבקדשה

אנו רואין ברפת בני עמנו שבאם יתלהב לבם לגשת אל התורה ואל העבודה וכו' ומתחילין להתפלל וללמוד בכה והתלהבות, ובתוך כך נכנס בתוכם צנון וקרור וכו' התרשלות ועצלות ועיפות ויגיעה. וכמו כן בכל מצוה ועובדא, ובפרט לאהבת צדיקים אמתיים ואהבת חסידים ואנשי מעשה, ובפרט בענין לכתת רגליהם בדרך לילך אל הצדיקים אמתיים וכו', והסבה הגורמת לזה הכל הוא מצד העדר מחית עמלק שהוא היצה"ר (ד"ה זכור):

קדשה

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א

אי אפשר לעבד את השם בלא לשבר את חמריות הגוף

לא תחפש בשור ובחמר יחדו, ופרוש שלא תעבד עבודת השי"ת בנשמה וחמריות יחד, דהינו מבלתי ישבר מתחלה עביות חמריות שלו, זה אינו כלום, רק שצריך לשבר מתחלה כל החמריות שלו:

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

עקר שלמות האדם לקדש עצמו במתן ולכון בהם לש"ש

זהו עקר שלמות ועבודת האדם אחר קיום התורה: מצות לקדש את עצמו במתן לו, לשום מחשבתו לש"ש ולא להנאות גופו כמו בתאוות אכילה ומשגל. הנה כל אחד אשר נגע יראת ה' בלבבו ירגיל את עצמו להיות מחשבתו דבוקה בה' ית' בענינים האלו לכון בהם לש"ש כל אחד ואחד כפי בחינתו, להוציא יקר מזולל (ד"ה א"י כי תצא):

שם משמואל

רבי שמואל מסוקטשוב זיע"א

התקדשות בעניני הרשות גרמה אהבה גדולה בין החסידים בדורות הקודמים

ולדעתי הסבה שהיתה אהבה גדולה בין החסידים ואנשי המעשה ביותר

שעבר עליו זמן זמנים בדברים בטלים, ולא לבא לידי גאוה ח"ו, רק אדרבא לפי תקונו יבוש יותר, ועי"ו הבושה יכול לשוב ולתקן כל אשר עבר עליו (שם):

יראת שמים

אמרי פנחס

רבי פנחס מקורניץ זיע"א

יתכן להתענין בעבודת ה' ובכל זאת ללא יראת שמים

ואתה ענה ונגע ולא ירא אלהים. בשם הרב רבי זוסיא מאניפאלי, פרוש, יש אדם שמיגע את עצמו בעבודת השם עד שנעשה צור, ומכל מקום אין בו יראת שמים:

מחשבה

תולדת אדם

רבי יהושע מאוסטרובא זיע"א

מעשה ראשי תבות ה'רהורי עברה ק'שה מעברה'

שמעתי מאאדומ"ר זצלה"ה זיע"א, ופעושת מעקה לגגך, אותיות מעקה נוסריקון ה'רהורי עברה ק'שה מעברה, ועי"ו צריך לעשות מעקה ושמירה לשכלו שלא יבא לידי זה (פרשת וישלח):

מצות

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

מצוה בשלמות גורמת שמחה ויחוד בכל העולמות וקרוב הגאולה

כאשר האדם עושה המצוה בשלמות, הנה הוא גורם שמחה ויחוד בעולמות עליונים ומשפיע רב טוב בעולם, וגורם שלמות ודבקות בשם הו"ה ב"ה וכו' כל אחד ואחד כפי מדרגתו. והוא מקרב הגאולה (ד"ה כי תדור):

מקנה

דברי אמת

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א

סגלת המקנה

לפנות ערב, פרוש לפנות ממנו הערב והחשך, ורחץ במים פרוש במקנה:

היצה"ר ומארי דינין. ועקר המלחמה הוא ע"י התשובה, שהאדם משים על לבו לשוב לה' או מיראתו או מאהבתו:

סדר הזמנים

רבי ישכר דב מנזאן זיע"א

התחזקות היצר להיטיב לב האדם ולעופו בימים אלו

היצה"ר הוא חכם, פי מלאך הוא, והוא יודע שעתה סמוך לר"ה התעורר כל אחד את לבו לתשובה, לכן הוא מתחזק יותר על האדם לטרדו ולנתקו, ומביא ומגלגל לו עגמת נפש ומרעיבו ומצמיאו ומשיאו לישן יותר מכל השנה. אבל האדם צריך להתחזק בנגדו יותר, ויאמר האדם – אף אם לא אוכל בשעה זו לא אמות, ואפלו אם אוכל פחות מעט גם כן לא אמות, ואפלו אם לא אישן בשעה זו לא אמות:

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

עקר המלחמה היא מלחמת היצר

אמר הרבי ר' בינים זצלה"ה, שמה שמפרשים בכל הספרים 'כי תצא למלחמה על איבך' על היצה"ר, אינו דרך דרש ורמז לבד, רק פשוט הפשוט הוא כן, דעקר המלחמה המיידית הוא נגד היצה"ר שנקרא אויב ושונא (אות ב):

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א

עקר מלחמת היצר על התפלה

עקר מלחמת היצר היא על התפלה (ד"ה א"י ע"ד הנ"ל):

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

היצר מבלבל האדם בדמיונות השוא

היצרים שבאדם אין להם יסוד קבוע והיצה"ר בדמיונות שוא מבלבל האדם וכו', אבל הנשמה שבאדם יש לה יסוד קבוע ובכחה לברר האמת מדמיונות ב' היצרים (תול"ד ד"ה אמו"ר):

כאשר יוצא האדם מבלבולי היצר עליו לחוש בושה

כשזוכה אדם לצאת קצת מבלבולי היצר, אז צריך לחול עליו בושה ממה

תורה

אהב ישראל

רבי אברהם יהושע העשיל מאפסא זיע"א

בעת הלמוד יש לזכר מעמד הר סיני

כשאדם פותח איזה ספר ללמוד צריך אז לזכר מעמד הר סיני וכאלו הוא קבל את התורה מפי הגבורה, ואז בא עי"ז לידי אימה ויראה כמו שנתנה התורה ברתת ובזיעה (ד"ה זכור):

קול התורה בהתלהבות מסלק את כל הרע

כחם של זרע ישראל אינו אלא בפה, הקול קול יצחק בתורה ובתפלה, וכשאדם יש לו כח זה ובוזע לבו תמיד לה' ית' אז אין שום רע יכול לשלט בו ח"ו (ד"ה ואתה עיף):

ישמח ישראל

רבי יחזקאל ישראל יצחק מאלקסנדר זיע"א

צואת רבי יצחק מוורקא זיע"א: הגמרא היא הטהרה הגדולה ביותר

למוד התורה הקדושה הוא מקדש ומטהר את האדם בטהרה האמתית העומדת וקיימת לעד, וכמו"ש אדמו"ר הזקן מוורקא זצלה"ה זיע"ע, דבוריו האחרונים קדם פטירתו, לאאמו"ר זצלה"ה בזה הלשון: דיא גמרא איז די גרעסטע טהרה (אות ה):

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

צואת האדמו"ר מקוצק זיע"א: מי שיניח ראשו בתורה הנני ערב לו בזה ובכא

זקני וצוקללה"ה (האדמו"ר מקאצק זיע"א) דבוריו האחרונים קדם הסתלקותו אמר: כל מי שיניח את ראשו בתורה הנני ערב בעדו שיהי ממנו בזה ובכא, ומה שהוא לייטשי מטשוטשים" (פרישו וגש ריקם) ללך לנוקבא דתהומא רבה (פרשת תרומה תרע"ב):

בהם שיעבדו את השי"ת במקרה ובהרגל, הפך פנינת האל יתברך, וזה פי' אם תשיב משבת רגלך, שתשיב מעבודת ההרגל:

שנה ראשונה

אהל תורה

רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א

כל השנים נמשכים אחר קדשת שנה ראשונה

כאשר האדם מרגיל את עצמו בשנה ראשונה בעסק קדשה הזאת, כן מוסיף והולך בעבודה בשנים שאחר כך, כי כלם נמשכים אחר שנה ראשונה (עהפ"ס נקי יהיה):

משימרת איתמר

רבי איתמר מקונסקוולי זיע"א

בכל שנותיו יקח דגמא משנה זו

שמעתי בשם הרב המגיד, שהשיב לאחד, להסתכל תמיד על תחלת חסידותו בשנה ראשונה אחר חתנתו, וכדרך הזה ילך תמיד (פרשת לך לך):

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

בשנה הראשונה ישגיח ביותר על דרכיו כי הכל תלוי בראשית דרכו

וזה למוד גדול לכל אדם להשגיח היטב על הראשית שלו וכו', בהיותו אדם שלם על ידי הנשואיו, אז מתחילה תקופה חדשה - שישגיח היטב על ראשית שנותיו אז (שנת תרע"א):

בדור שלפני זה הי' מפני שהיו נוהרים ביותר בדברי הרשות (שנת תר"פ):

התקדשות בעניני הרשות גרמה שמחה חיות והתלהבות בחסידים בדורות הקודמים

ובזה יובן מה שחסידים ואנשי מעשה מלפנים היו יותר בשמחה ובחיות והתלהבות הנפש, מפני שהיו קדושים ביותר וזהירים בענינים אלה מאד בכל מיני סיג ונדב (שמות תרע"ב):

זורקים אגוזים בשבת עליה לתורה כדי לעורר החתן לא להתגשם בעסקו בדברים מגשמים

הטעם שקורין החתן לתורה בש"ק שקדם החתנה וכו', וי"ל עוד טעם המנהג שאז זורקין על ראשו אגוזים, לעוררהו שאגוז נופל לטיט ואין מה שבתוכו נמאס כבמדרש, כמו כן יזכר להתקשר בתורה שלא יתגשם ויתטנף בעסיקו בדברים נמאסים ומגשמים, וד"ל (שנת תר"ע):

קימה

מאור ושמש

רבי קלונימוס סלמן עפשטיין זיע"א

התעוררות הרבי רבי אלימלך זיע"א בקומו משנתו

וכן ראינו לאדמו"ר הרה"ק רשכבה"ג מו"ה אלימלך זצוק"ל, כי תקף בעת שנער משנתו בקול רעש גדול היה מדבר אל לבו ואומר על נפשו - אוי לך כי כלה הזמן בשנינתך (ד"ה א"י גדילים):

רגילות

זר זהב

רבי זאב וואלף מסטריקוב זיע"א

עמלק הכניס הרגל בעבודת ה' אשר קרך בדרך. עמלק רצה להכניס

איצרות גאוני הדורות

כי תצא למלחמה על איביך ונתנו ה' אליהיך בידך ושביית שביו (כא י)

ברית אברהם

רבי אברהם שמחה ב"ר אליהו זצ"ל

ארבעת העצות להתגבר על היצר

יש לומר על דרך אמרם ו"ל בכרכות (ה), לעולם ירגיזו אדם יצר טוב על יצר הרע שנאמר רגזו ואל תחטאו. נצחו

בדברי רשות, כגון אכילה ושתייה ומשא ומתן וכדומה, שפינן שמתר לו על פי התורה, מתגרה בו יצר הרע להיות בוער בקרבו אש התאנה ולהיות נבל ברשות התורה, כמו שכתב הרמב"ן ו"ל בריש פרשת קדשים. וכבר נודע מה שכתב בעל חובת הלבבות דליכא פלל דבר הרשות, רק או מצוה או עברה, כי צריך לעשות הכל לשם שמים.

מוטב, ואם לאו יעסק בתורה, שנאמר 'אמרו בלבבכם'. נצחו מוטב, ואם לאו יקרא קריאת שמע, שנאמר 'על משכבכם'. נצחו מוטב, ואם לאו יזכר לו יום המיתה, שנאמר 'ודמו סלה'.

והנה רז"ל (קידושין כא): אמרו, דלא דברה התורה אלא כנגד היצר הרע, וכבר כתבתי שעקר מלחמת היצר הרע הוא

כָּל הַרְעַ מִקְרַב יִשְׂרָאֵל וַיְהִיָּה לָהֶם אֶף טוֹב, אֹז כָּל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ דְבָרָיו וַיִּרְאוּ וַיִּשְׁתַּיְּהוּ לָהֶם יְרֵאת שְׁמַיִם.

וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אתו על עץ (כא כב)

לקט שבתה

רבי מסעוד בגימין זצ"ל

יסורים בעון בטול תורה

אפשר לומר בהקדים מאי דאימא במסכת ברכות (ה), אמר רב הונא אם ראה אדם יסורין באין עליו ופשפש במעשיו, פשפש ומצא יעשה תשובה וכו', ואם פשפש ולא מצא יתלה בבטול תורה. עוד ידוע מה שהביאו המפרשים ו"ל, שתבת 'עץ' פנוי לתורה, שנאמר (משלי ג יח) 'עץ חיים היא למחזיקים בה'.

ונה שאמר וכי יהיה באיש חטא אשר חטא ונתחייב עליו מיתה, דהיינו יסורין במקום מיתה, לפי שארבעה חשובים מתים ואחד מהם בעל יסורין, וזהו והומת, ורצה לומר ככר מת, אפלו בחיים חיותו נקרא מת מחמת יסורין כאמור, אזי ותלית אתו על עץ, ורצה לומר על עון בטול תורה הנקראת עץ, שהיא עץ חיים למחזיקים בה, לפיכך צריך להתעורר בתשובה כי ימינו פשוטה לקבל שבים ויתרפא מהיסוריו.

שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לד למעו ייטב לד והארכת ימים (כב ז)

שלל דוד

רבי יוסף דוד זינגהיים זצ"ל

סגלת שלוח הפו לזוע של קימא / קיום המצוה בשליחת האם והבנים

מדרש (דב"ר ו 1): אם אין לך בנים קיים מצות שלוח הפו ויהיה לך בנים, שנאמר 'שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך', ענן שם. ויש לדקדק מאי ראה המדרש לאפוקי קרא ממשמעותו, דהרי פשטות הפסוק הוא דקאי על הבנים של הפסוק לו, ולמה דריש שיהיה לו לעצמו בנים.

ואפשר לומר, דכבר כתבתי בפרשת מצרע בשם מהרי"ט בצפנת פענח (קדושים דרוש א) דהך 'ואת הבנים תקח לך' מיתר לגמרי, דפשיטא פיון דכבר אמר 'שלח תשלח את האם' ממילא ידעינן דאת הבנים יוכל לקח. ותרג' דעקר המצוה

כי יהיה לאיש בן סורר ומורה וגו' ויגמרו כל אנשי עירו באבנים ומת ובערת הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו ויראו (כא יח-כא)

שתי ידות

רבי אברהם חזקוני זצ"ל

נכתבה פרשת בן סורר ומורה להטיל אימה ופחד על הבנים

יש להקשות למה נאמר כאן יותר ו'כל ישראל ישמעו ויראו' מבשאר מצות, ועוד למה לא נאמר כאן 'ולא יזידון עוד' כמו שאמר בפרשת שפטים (יז יג).

ונראה לי לפי שאמרו חז"ל בסנהדרין (אב), בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב דרוש וקבל שכו. ולי נראה לפרש בן סורר ומורה לא היה ולא וכו', ולמה נכתב בתורה, אלא שישמעו ישראל ויראו ולא יעשו כדבר הזה, הינו ישמעו פרשה זו ויראו הבנים מלהמרות בכבודן של אביהם ואמם.

ולכך לא נאמר ולא יזידון עוד, כי לשון 'עוד' מורה על דבר הנעשה כבר שלא יהיה נעשה עוד, וזה אינו שיהי כאן, שהרי בן סורר ומורה לא היה מעולם, ולא נכתבה פרשה זו כי אם להטיל אימה ופחד על הבנים.

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

יש בכח הצדיק לבער הרע מישראל ולהביאם לידי ארצת שמים

נראה לעניות דעתי לרמוז על פי מה שהבאתי לעיל פמה פעמים דברי הגאון הקדוש מאוהעל ז"ע הקדוש ממורי הגאון הצדיק רבי משה יוסף טייטלבוים מאוהעל ז"ע הי"ד [הובא בספר בגן דוד (פר' מקץ אות סח)], לפרש 'האזינו השמים ואדברה וגו' (להלו לב א), ופרש הוא ו"ל דאם המנהיג הדור הוא צדיק גמור ויכול לפעל בתפלותיו פרנסה ורפואה וכל טוב לעמו ישראל, אז דבריו דברי תוכחה נכנסים בלב השומעים ודבריו נשמעין, אבל אם אינו יכול להתפלל על הצבור אז אין דבריו נשמעין, ועל זה התפלל משה רבנו ע"ה 'האזינו השמים ואדברה' שבמכון שבתו בשמים יעלה תפלתו, אז 'ותשמע הארץ', פרש, בני אדם ישמעו אמרי פיו, עד כאן דבריו.

וכזה יש לומר ובערת הרע מקרבך, פרש, שהצדיק יכול לפעל שיתבער

ונה שאמר כי תצא למלחמה על איבדי, רצה לומר עקר הוא שתדע כי יצר הרע אורב לך להפילך לכן תרגיז אתה עליו, ואם זה לכד לא מועיל לנצחו אז ונתנו, רצה לומר תעסק בתורה שהקב"ה נתן לך, כמו שמצינו מברכין בכל יום 'נותן התורה', שהקב"ה נתן לך התורה רק לאפן זה, כמו שאמרו רז"ל (קדושין ל:) שאמר הקב"ה בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין.

ואם תראה שעדין לא תוכל לנצחו, אז ה' אלהיך, רצה לומר תקרא קריאת שמע ותזכר ב'יחוד הש"ת, ואם גם זה לא יהיה מועיל, אז ושבית שבי, שעה לומר תזכר יום המיתה, שזה 'שבי', שעל ידי עברה רוצה להמיתה, כמו שאמרו רז"ל שם על הפסוק (תהלים לו לב) 'צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו', ועל ידי כן אתה ממיתו, וזה 'ושבית שבי' כנ"ל.

ובערת הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו ויראו (כא כב)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

יש בכח הצדיק לבער הרע מישראל ולהביאם לידי ארצת שמים

נראה לעניות דעתי לרמוז על פי מה שהבאתי לעיל פמה פעמים דברי הגאון הקדוש מאוהעל ז"ע הקדוש ממורי הגאון הצדיק רבי משה יוסף טייטלבוים מאוהעל ז"ע הי"ד [הובא בספר בגן דוד (פר' מקץ אות סח)], לפרש 'האזינו השמים ואדברה וגו' (להלו לב א), ופרש הוא ו"ל דאם המנהיג הדור הוא צדיק גמור ויכול לפעל בתפלותיו פרנסה ורפואה וכל טוב לעמו ישראל, אז דבריו דברי תוכחה נכנסים בלב השומעים ודבריו נשמעין, אבל אם אינו יכול להתפלל על הצבור אז אין דבריו נשמעין, ועל זה התפלל משה רבנו ע"ה 'האזינו השמים ואדברה' שבמכון שבתו בשמים יעלה תפלתו, אז 'ותשמע הארץ', פרש, בני אדם ישמעו אמרי פיו, עד כאן דבריו.

וכזה יש לומר ובערת הרע מקרבך, פרש, שהצדיק יכול לפעל שיתבער כל הרע מקרב ישראל ויהיה להם אף טוב, אז 'כל ישראל ישמעו' דבריו ויראו שיהיה להם יראת שמים.

זהו קצת סבה ההפך, דכיון שלא עלתה בידו אם כן לא עשה לנו רעה.

ונראה לפי מה שכתב בהקדמת שו"ת ברפת אברהם, בהא דהקשו פלם מדוע נעשו מצרים, הרי נגזר על ישראל 'ועבדום וענו אתם', והביא מהרמב"ן פרשת יתרו (שמות יח יא) בפסוק 'אשר זדו עליהם', דבמה שעלתה בידם לעשות אין ראויים לענש, שנה היה גזרת המקום, אבל במה שהוסיפו במחשבתם לעשות ולא עלתה בידם, וזהו לאות פי לא היה זאת גזרת המקום כיון שלא עלתה בידם באמת, ולכן נענשו על מחשבתם הרעה. וזה שאמר ואשר שבר וגו' ולא אבה וגו', נמצא שלא היה מצד גזרת המקום, ולכן ראוי לשנאותם.

לא תתעב אדמי כי אחיד הוא (כג ח)

יהודה יעלה

רבי יהודה חיים הכהן זצ"ל

גלות אדום בעון שנאת חנם

הראשונים פרשו שהוא לגלות אדום, ונדע כי בעון שנאת חנם אנו יושבים בגלות, וכמו שאמרו ז"ל בפסוק (ישעיה נב א) 'חנם נמפרתם' שהוא רמז לשנאת חנם. וזה שאמר לא תתעב אדמי דהינו גלות אדום לומר שהם מענים אותנו תחת ידם, כי הכל הוא בסבת אחיד שלא יש אהבה בינינו אלא אהבה שגאה.

יוסף אברהם

רבי יוסף סאלתיאל זצ"ל

הכנעת הלב על ידי הליכה למקום אחר

נראה במה שאמרו בגמרא במועד קטן (י.) אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילך למקום אחר וילבש שחורים ויתעטף שחורים כו' ויעשה מה שלבו חפץ, ופרשו המפרשים שאין הפונה שהתרה לו הרצועה על ידי שהולך למקום אחר לעשות מה שלבו חפץ, אלא לומר שפיון שהוא הולך בגלות ומתעטף שחורים על ידי זה יפנע לכו הערל, ויעשה מה שלבו לב טהור חפץ.

וזה אומר והיה בשבתך חוץ שתלך למקום אחר, ואז וחפרת בה ותתביש בזה, ועל ידי זה וישבת בתשובה, וכסית את צאתך העונות שנקראים צואה, כמו שנאמר (ישעיה ד ט) 'כי אם רחץ ה' את צאת בנות ציון, אי נמי 'צאתך' מה שיצאת מן המרכיז והישר.

כי יפל הנפל, דהינו אותו שראוי לפל וללא מקרה היה, ודפח"ח.

לא תחרש בשור ובחמור יחדו (כב ט)

ראש דוד

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל - החיד"א

אסור חרישה בבהמת פסולי המקדשין

כתב הרמב"ם (כלאים פ"ט ה"א) וזה לשונו: בהמת פסולי המקדשין אף על פי שהוא גוף אחד עשאה הכתוב כשני גופין מפני שהיתה קדש, ונעשית כקדש וכחל מערבין זו בזו, ונמצאת בהמה זו כבהמה טמאה עם טהורה המערבין כאחד, הרי הוא אומר (ויקרא כו יא) 'ואם פל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה', מפי השמועה למדו שאינו מדבר אלא בפסולי המקדשין, לפיכך החורש בשור פסולי המקדשין או המרביע הרי זה לוקה משום פלאים, ואסור זה מדברי קבלה עכ"ל.

ומדין זה יש ללמד מוסר גדול לאדם, שהרי שור פסולי המקדשין אף שהוא גוף אחד נעשה כקדש וחל מערבין, וכאלו הם שני גופין, בהמה טמאה עם טהורה, ומזה דיון החוטא, דהגם דינש בידו תורה ומצות, עשה קדש חל בתטאתו, וחל וקדש מערבין הטמא והטהור יחדיו, והוא כשור פסולי המקדשין, שהוא לבדו הוא פלאים [וכו].

והרב מהר"א צמח ז"ל הביאו הרב עץ החיים רמז, דלכך פתיב לא תחרש בשור ובחמור יחדו חסר יו"ד, לרמז דין זה של שור פסולי המקדשין שאסור לחרש בו לבדו שהוא כבהמה טמאה עם טהורה, וזה שאמר לא תחרש בשור ובחמור יחדו, כלומר שבגוף אחד נתאחדו יחד שור וחסמור עכ"ד.

ואשר שבר עליך את בלעם בן בעור **מפתור ארם נהרים לקללך. ולא אבה ה' אלהיך לשמע אל בלעם** (כג ט-י)

תכלת מרדכי

רבי שלום מרדכי הכהן טברדון זצ"ל - המהרש"ם

נכרי הזומם להרע לישראל ולא עלתה בידו סימן הוא שאינו מצד גזרת המקום

יש לדרק מדוע נקט הא ד'לא אבה וגו' לשמע אל בלעם וגו', אשר

לשלח האם ולקח את הפנים, הא אם שלח האם וגם הפנים לא קים המצוה כלל, דנראה דמשום הכי שלחם שאינו צריך להם.

וזה שאמר הכתוב שלח תשלח את האם ואת הפנים תפח לה, כדי להראות ששלחת האם משום קיום המצוה, ואז כיון שקימת המצוה למעו ייטב לה והארבת ימים, אבל אם שלחת שניהם האם עם הפנים לא קימת המצוה ולא קים למען ייטב לה.

אמנם מורנו הרב צבי בשו"ת [חכם צבי] סימן פ"ג פסק, דאם שלח האם וגם הפנים קים המצוה, ואת הפנים תקח לה הנה רשות ולא צריך לקיום המצוה. ועין מה שכתבתי בפרשת מצרע בשם מגלת ספר (ל"ח ט).

והנה המדרש גם כן סובר לדינא פאשר פסק מהרצב"י, דאם שלח שניהם קים המצוה כהלכתה ורק הוא רשות לקח הפנים. מעתה קשה דזה פשיטא ולמאי צריך למכתב, להכי דרש שאם אין לו פנים יהיו לו פנים. וזה הפונה אם שלחת האם הפנים של עצמך תקח לה, וזה למעו ייטב לה דאין טובה גדולה מזו למי שאין לו פנים שיצקה לו פנים.

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך **ולא תשים דמים בביתך כי יפל הנפל**

ממנו (כב ח)

דברי שאול

רבי יוסף שאול נתנון זצ"ל

נפילת הרשע בבית שיש בו מעקה

ופרש רש"י שראוי זה לפל ממשות ימי בראשית וכו'. ולפי עניות דעתי הפונה, דהנה באמת כבר אמרו (עירובין כב.) ארף אפים אף לרשעים, אף זה פשיהיה בדרך הטבע, אבל לשנות הטבע ולעשות מה שבביל שיחיה הרשע בודאי לא יעשה.

ולפי זה אם לא יהיה מעקה אם כן בודאי יפל מי שראוי לפל ממנו, דהקב"ה לא ישמרהו בדרך גס, וילכך צוה לעשות מעקה דאז לא יפל אף מי שראוי לפל, כי אם בהשגחת הש"י שהגיע קצו לפל, וזהו ולא תשים דמים בביתך כי יפל הנפל ממנו דהינו אותו שראוי לפל.

ומפי כבוד אבי הרב הגאון נ"י שמעתי בכונה, דאם לא יעשה מעקה יחשב כי במקרה בא הנפילה, אבל במעקה נודע

והאבד גם הגוף הוא כלי של הנפש, וזהו ואל פליד לא תתן.

עמר נקא

רבי מכלוף עידאן זצ"ל

השגת כתר של תורה על ידי מעוט תענוגים

כשתרצה לזכות בכתרה של תורה הנקרא כרם ה', וזהו כרם רעד על דרך (משלי כו) 'רעד ורע אביד' שהוא על הקב"ה, ואכלת ענבים רק כנפש שבעד הנפש שבעה הקצה במאכלה, ואל פליד זה הגוף הכלי של הנשמה, לא תתן למלאת הכרם מרב תאנה.

זה שאמר הכתוב ואכלת ענבים כנפשך, רצה לומר כמה שתרצה נפשך, ומה הוא רצון הנפש לעשות רצונו יתברך, כי הנפש אינה משגחת על דבר מהכלי העולם הזה, כי היה חלק אלוה ממעל, ואינה משגחת לא בכבוד בני אדם לקרות לו רבי וכיוצא משאר הכבוד שמתכבדים התלמידי חכמים, כי רצון הנפש למלאת רצונו יתברך.

אבל הגוף באמת משגיח על זה ועל מנת להתכבד ולקנות שם כשם הגדולים, לזה בא הכתוב להזהירך על זה ואמר ואל פליד לא תתן, רצה לומר לא תתן כתר של תורה להנאת הגוף הכלי,

כי תבא בכרם רעד ואכלת ענבים כנפשך שבעד ואל פליד לא תתן (כג כה)

ישועות יעקב

רבי יעקב אנהורי זצ"ל

למוד תורה לשמו יתברך

אפשר לרמז כי התורה נקראת כרם, כי היא כרם ה' צבאות, וכא לומר כשאתה רוצה ליכנס בתורה של תורה של אלהיך הנקרא רעד, כמו שאמר הכתוב (משלי כו) 'רעד ורע אביד' וכי, ותאכל מפרי התורה, צריך שתהיה תורתך לשמו יתברך.

מעשי צדיקים

ויתחלחל מאד, הבין שזה קורה בגלל כעסו של הרב ומפני ששלח אותו בלא שנתם מיד לעזרתו, כיון שחשש מתרעמת הרב, שגר מיד את עוזרו אל הרב עם הבטחה שהוא יעשה הכל כדי לתרם את תכריכי העניים.

אז ראה גם העוזר כי האיש הבוטח בה' ומוזד כל ארחותיו בקנה האמת, ה' לא יעזבהו, הגביר תרם לצרף התכריכים סכום עתק של אלפים רובל כסף, וצוה גם על יתר גבירי העיר שיתרמו סכומי כסף גבוהים, והנושא בא על מקומו בשלום.

אז ראה השי"ת את נדיבות עמו למען העניים ועצר את המגפה, המלאך המשחית לא בא עוד אל העיר והמגפה נעלמה. (חסוקי חמד)

לא תראה את שור אחיך או את שני נדחים והתעלמת מהם השב תשיבים לאחייך (כג א)

בישיבת פורת יוסף מצא בחור בבית המדרש שטר של חמשים לירות, שהיה סכום גדול בימים ההם, הוא פנה לראש הישיבה רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, ושאל אם יכול לטלו שהרי מפרש בגמרא (ב"מ נד), 'המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות הרי אלו שלו'.

שלך רבי בן ציון מכיסו שטר של חמשים לירות ואמר לבחור, "קח לך מתנה ממני, עתה עלה לבית המדרש ותחפש מי אבד את הכסף", הבחור עלה לבית

העניים, והוסיף בדרשה שיבוא בדברים עם הגבירים האחרים שיתרמו אף הם.

רבה של בראד לא הסתפק בדרשה זו ואמר לגביר בקול גדול, "אם לא תעזר לעניים חי נפשי כי שגיתם, לא יועיל הון ביום עברה, גם עליכם תעבר כוס תשתו כוס התרעלה".

הגביר שלא התנסה בנסחאות אלו, במיחד לא מהרב שלמענו עשה כל הטובות שבעולם, והיה רגיל שמדברים אליו בנימוס ובעדינות, הגיב בקרירות ואמר שהוא אישית לא השתתף באספה, ואינו יודע על ההחלטה בענין תכריכי העניים, פעת בליה אינו יכול לפעל מאומה, רק מחר ידע פדת מה לעשות.

באותו מעמד נכח בן משק ביתו של הגביר, תלמיד חכם ירא שמים שהעריך במאד את הרב, ואף הוא התפלל על נסח הדבור הנמרץ של הרב כלפי הגביר, הוא חשש כי מאחר והגביר רך וענג, הוא יוריד את השגחתו מצרכי העיר ולא יתרם יותר אחר שהרב גער בו כן, על כן הוא יצא אחר הרב ושאל מדוע פנה בדברים קשים כגידים אל הגביר שכל עמודי עירנו נשענים עליו, וביום חרון אפו למי יפנה הגאון לעזרה.

הרב לא נרתע והשיב בגדל צדקתו, אני מתפלל בכל יום שה' לא יסיר השגחתו מעלי, ומה יעשה אדם לי, רק לו יתברך עיני תלויות.

בליה ההוא נדדה שנת הגביר, הוא החל להרגיש כאבים עזים בבטנו

לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו ביום ההוא (כא כג)

בשנת תקצ"א השתוללה מגפת חלי רע באירופה שהפילה חללים רבים, המחלה התפשטה גם לעיר בראד, עירו של רבי שלמה קלוזר זצ"ל, והוא התמסר מאד עבור החולים, במיוחד העניים שבהם.

משהורע המצב עד כדי שכמעט ולא היה בית שלא היה בו מת, התייקר מאד מחיר התכריכים לקבורה, ובידי העניים לא היה כדי לרכש תכריכים עבור קרוביהם הנספים, נאספו ראשי הקהל בבראד, ונמנו וגמרו שמעתה יקברו המתים העניים במלבושיהם ללא תכריכים.

לעת ערב בין מנחה למעריב, הגיע דבר ההחלטה לאזני רבי שלמה שהודיעו ואמר, הכי היה פזאת בישאל לעשות בזיון כה גדול למתי העניים, כי שם בעולם האמת לא נפר שוע לפני דל.

מיד אחר התפלה לא הלך לביתו אלא שם פעמיו אל אחד מראשי הגבירים בקהלה, אדם שהיה לו למשען ולמשענה יותר מהגבירים האחרים וסיעו רבות בצרכי הקהלה, גביר זה חרד מאד לנפשו מהמחלה, והסתגר בביתו חדר בתוך חדר כדי שלא יהיה לו סיג ושיח עם אדם ולא יפגע מהמגפה.

כאשר פתח השומר את הדלת, אמר לו הרב שיקרא מיד לבעל הבית כי הרב רוצה לשוחח עמו, הגביר יצא חרד ונפתח אל השער, והרב החל לזעק כנגד ההחלטה שהתקבלה בקרב עסקני העיר וגביריה, דרש ממנו לתרם עבור תכריכי

היכן כבוד רב לכל אנשי העיר לרגל המאורע, כיצד אוכל להשאיר בבעלזא לשבת.

אמר לו הרבי, "אבל אני מצוה עליך שתשאיר פה", ביום ראשון בבקר שלח הרבי לקרא לגביר ואמר, "אני מצוה עליך כי לא תעשה את החתונה, תפיס את החתן במעות, והוא ימחל לך".

הגביר התחיל לבכות, ובקש מהרבי שיגלה את אגזו מדוע צוה עליו להתיר את קשר השדוך, והרבי ענה, "עבור כי יש לו אהב באפריקה, ואת היתר תדע אחר כך", ואמר להגביר שיכנס אליו אחרי כן עם החתן.

בשנכנסו אל הצדיק הוא אמר לחתן, "דע כי השדוך מכרח להפרד, אתה ואמר תמחלו למחתן ובתמורה לכך הוא יתן לאמר חמש מאות רובל ולך מאה רובל, ואתה תפקיד את המאה רובל שתקבל אצל הגבאי של החברה קדושה.

החתן עשה את אשר אמר הרבי, לקח שש מאות רובל ומחל למחתן, בהגיעו לביתו נתן חמש מאות לאמו, ומאה רובל נתן לגבאי של החברה קדושה כפקדון, כאשר צוה עליו הרבי.

בעבר שבועים בעצומו של יום החזיר הבחור את נשמתו במפתיע, הגבאי של החברה קדישא עשה לו בתמורה למאה רובל שהיו מפקדים בידו תכריכים ושאר צרכי הקבורה, וגם מצבה הציב לו. אז ראו כי גביא הוא הצדיק, אם הבת היתה נשואה כמתכנן, היא היתה צריכה לקבל חליצה מאחי המת שהיה באפריקה, והיתה נשארת עגונה שנים רבות. (פסית רבינו הקדוש מבעלז)

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך כי יפל הנפל ממנו (כב ה)

היה זה אחר שבתו הקטנה של החסיד **רבי נטע ציינווירט** זצ"ל נחנקה בין הסורגים, היא היתה מטלת בבית החולים כ'צמח' במשך מספר שבועות ללא אפשרות תזונה, ורבי נטע שהיה רבות סמוך למשטרה.

בהיותו רגיל לבקר בבית החולים במטרה לעודד לחזק ולעזור לחולים ולבני משפחותיהם, הגיע **רבי אריה לוי** זצ"ל למטת הבת החולה שם פגש ברבי נטע,

הקשיב לדבריו והרגיש כי אמת בפיו, בארנק שמצא לא היו כי אם אלף רובל ותו לא, והוא פנה אליו והוכיחו, "צרה זו באה עליך, משום שבשעת קיום מצות השבת אבדה היתה לך מחשבה לקבל שכר של מאה רובל, הנה עליך לקיים את המצוה שלא על מנת לקבל פרס, הגם שזו אבדת גוי.

ענה אם יש לך פרקליט המציג אותך, אבקש שיואיל לבוא לביתי להתייעץ מה לטען בבית המשפט, וכן עשה. יום הדין הגיע, הפריץ ספר את ספורו בפני השופטים, התובע האשים את היהודי, ולעמתו הסגור הצדיקו.

בין הדברים פנה הסגור אל הפריץ ושאל, "האם מוכן כבודו להשבע שאבד אלפים רובל", אחר שקפץ הפריץ ונשבע פתח הסגור ואמר, "שופטים נכבדים, שבועת הפריץ במקומה עומדת ולא נתן לפקפק בה, אבל היא מעידה כלאחר יד שהאבדה שמצא היהודי אינה של הפריץ.

מי שמחזיר אבדה חזקתו כשר, ומאיים וגנבים אינם מחזירים אבדה, אם היהודי לא מצא אלא אלף רובל, זוהי אבדה אחרת לגמרי ולא אבדת הפריץ, אני דורש אפוא להחזיר את האבדה למי שמצאה".

הפריץ עומד בפנים זועפות, השופטים הבינו כי שבועתו שבועת שוא, אבל כיצד יאשימוהו, טענת הסגור התקבלה פה אחד, ויצא פסק הדין כי האלף רובל שייכים ליהודי. (תולדות רבי אליהו חיים מייזל)

כי יטבו אחים יחדו ומת אחד מהם וכן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה (כה ה)

גביר שהתגורר ברוסיה, לקח כחתן עבור בתו בחור יתום שהיה מתמיד וכבד בגילו הנה בקי גדול בש"ס ופוסקים. שבוע לפני החתונה נסע הגביר עם חתנו אל הרה"ק **רבי יהושע מבעלזא** זיע"א, למען יברכנו קדם החתונה.

בהנכנס אל הרבי הוא אמר שלא יברך אותם פעת בברכת הפרדה, ושישארו במחצות בשבת הקרובה, נבהל הגביר ואמר, "רבי, הלא השבת הקרובה היא שבת עליה לתורה של החתן, וכבר

המודרש, ואכן מצא אברך מבהל מסתובב ומחפש אחר השטר שאבד לו, הנה זה אברך עני ומטפל בילדים שלוח חמשים לירות מקפת הגמ"ח ואבדו לו, מיד החזיר לו הבחור את השטר, והשיב את נפשו.

הוא שב לראש הישיבה שאמר לו, "רואה אתה, גמלת חסד עם אדם מישראל, גם אם צדקת מצד הדין, יש לעשות לפנים משורת הדין, אין הפרוש "הרי אלו שלו" שאסור להכריז, אלא יש מצבים שצריכים לנהוג ברחמים, לפנים משורת הדין" (הארי המזרח)

וכן תעשה לחמור וכן תעשה לטמלתו וכן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה (כב ט)

מעשה ביהודי מאנשי לודז' מקום כהנתו של **רבי אליהו חיים מייזל** זצ"ל, שטייל ברחובות העיר ומצא ארנק גדוש בשטרות יקרים, בבואו לביתו פתח את הארנק, וספר שיש בו סכום עתק בן אלף רובל.

למחרת בבקר ראה היהודי בעתון מודעה מטעם פריץ שאבד ארנק ובו מעות, ומי שמצאו יחזירו! טל מאה רובל בשכרו, ללא הסוסים וללא חשבונות עשה היהודי את דרכו לבית הפריץ, והחזיר את הארנק היקר.

שמח הפריץ כי אבדתו החזרה לו, נטל את הארנק מיד היהודי ומנה את השטרות שבו, ולפתע התמלא בזעם רב, חשב היהודי לתמו, כך היא דרכו של גוי פיו ידבר שקרים, הבטיח להעניק מאה רובל, וכבר התחרט.

לפליאת היהודי פתח הפריץ בצעקות ויללות חרופים וגדופים, "גנב, כלכם גנבים, אלפים רובל היו בארנק ולא החזרת לי כי אם אלף", רעדה אהזה את היהודי, בתמימות רצה לקיים השבת אבדה לערל, ולבסוף מעלילים עליו עלילת שוא.

התחיל המספן לדבר תחנונים, אמר שהוא מוחל על המאה רובל שהבטחו למוצא הארנק, ובלבד שלא יעליל עליו כזאת, אולם הדברים נפלו על אזניים אטומות, הפריץ מסר את דינו לערכאות.

נחפו האיש אל בית הרב מייזל, וספר את הצרה שנפלה על ראשו, הרב

מגדרו ולחתם, מדוע אינכם רוצים לחתם עכשו מיד, מדוע לזכות את החתימה לעוד ארבעה שבועות?

אמר לו הרבי מוויזניץ, "היות וכבר הוצאתי מפי ואמרתי שלא אחרתי, איני יכול עכשו לחתם פי אז אעבר על דבורי שאמרתי שלא אחרתי, חשבתי שיש דרך לצאת מהסבר, כי גם אם בפשטות הדין האמור שפתם דבור הפונה לשלושים יום, (עי' תענית יז.) הוא רק בגזירות, מצינו דעה הסוברת שגם סתם נדר הוא רק לשלושים יום, (בתוס' נדרים ב. ד"ה אבל נזירות מרובה).

על כן אסמך פתת על דעה זו ובעזר ה' אחר שלושים יום אחרתי על הקול קורא, כך לא אעבר על הדבור שהוצאתי מפי. בצאת הרבי מסקולען מבית הרבי הוא אמר בהתפעלות, "כל הנסיעה למונסי היתה כדאית, ולו רק כדי לראות שעוד קיים בעולמנו יהודי שיש לו בעיות עם דבור שהוא מוציא מפיו". (נועם טיח)

ואם איש עני הוא לא תשכב בעבטו (כד יב)

נכנס ראש ישיבת חכמי לובלין רבי מאיר שפירא זצ"ל, לבית עשיר ידוע, להתרמו לטובת ישיבת חכמי לובלין. אמר לו העשיר, "תמהני, מה ראה רבנו להקים ישיבה כה גדולה ומפארת, הלא למדנו בפרקי אבות (ו ז), 'כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן', כיצד דברים אלו עולים בקנה אחד עם ישיבה כה מפארת?"

השיב רבי מאיר, בתורה נאמר 'ואם איש עני הוא לא תשכב בעבטו', ואלו במשלי נאמר (כב ז), 'ועבד לנה לאיש מלנה', כלום אין סתירה בין שני כתובים אלה, אלא הפסוק הראשון נאמר כלפי המלנה, שזכרהו היטב, ואלו הפסוק השני, צריך להיות שמור בזכרונו של הלונה.

הוא הדין בנדון שלנו, את המשנה פת במלח תאכל, צריך לזכר בחור הישיבה, ואלו העשירים צריכים לזכר פסוק אחר, 'עץ חיים היא למחזיקים בה ותמכיה מאשר' (שם ג יח). (ספר היובל לרבי מאיר שפירא)

ורבנים, והחתימם על קול קורא לבני ישראל הנדיבים בעם לטובת החזקת ובסוס מוסדות חסד לאברהם, שהוא הקימם בעשר אצבעותיו.

במסעו הגיע הרבי מסקולען למונסי, נכנס אל הרה"ק **מוויזניץ מונסי** זיע"א בעל **תורת מרדכי**, לבקש שיחתם אף הוא על הקול קורא עבור מוסדות חסד לאברהם, והניח לפניו את הקול קורא עליו יצרף את חתימתו.

אמר לו הרבי ממונסי, "שמעתי רבות על מוסדותיכם הקדושים בהם פועלים גדולות ונצורות לקרב בנים לאביהם שבשמים ואני מאד מעריך את מפעלכם הקדוש, אף מאחר וגדרתי בעצמי שלא לחתם על קריאת קול קורא לכל מוסד באשר הוא, מטעם הכמוס עמדי, אינני יכול לצאת מגדרי ולחתם על הקול קורא.

בנוסף, איני רוצה להעדיף את מוסדותיכם על פני מוסדות אחרים, הרי כאשר אחרתי לכם, יבואו גם מנהלי מוסדות אחרים לבקש את חתימתי, על כן אינני יכול לחתם על הקול קורא.

הרבי מסקולען לא רצה לוותר על החתימה ופתח ואמר, "את הפסוק 'פתח תפתח את ידך' (לעיל טו ח), פרשתי פעם שכונת הכתוב אינו דוקא על ענין נתינת ממון, לצוות את האדם לפתח את היד ולתן ממון, אלא לפעמים הפונה גם על פתיחת היד לחתם על קול קורא וכדומה.

כמו כן בענייננו, אבקש מהרבי שיפתח את ידו ויצרף חתימתו לקול קורא, מפני שחתימת ידכם תהיה לעזר גדול למוסדותי הקדושים ויחזק את ידי בעבודת הקדש, דעתי היא שעל הרבי לצאת מגדרו ולשנות את החלטתו, ובכלל, אין זה מוסד שלי, הוא מוסד של כלל ישראל".

אחר ששמע את דברי הרבי מסקולען, אמר שהוא מסכים לדבריו והפעם יצא מגדרו לצרף את חתימתו על הקול קורא, אמנם זה רק אחר שיעברו ארבעה שבועות מהיום, אז יצרף את חתימתו על הקול קורא וישלח פי פתת אינו יכול לחתם.

מששמעו זאת הרבי מסקולען הוא שאל בפליאה, "אם הרבי החליט לצאת

אברו צעיר השוהה סמוך למטת בתו ושקוע בהרהורים.

נשיבתי רבי אריה התעורר רבי נטע מהרהורי ומחשבותיו, והביע בפני רבי אריה את השאלה שמטרידה פתת את מחו, בתו הקטנה שוכבת כ'צמח' ואיננה זזה ממקומה, והרופאים שנגששים מדי זמן אל מטתה לנקותה ולבדקה, הורידו את המעקה הסובב את מטתה כי היא פרגע אינה מסגלת לזוז, ואין חשש לנפילתה מהמטה.

"אני מתלבט מה עלי לעשות, הרי אנו מאמינים ש'ישועת ה' היא כהרף עין', וברגע אחד יכול ה' לעזר שהיא תתעורר ותקום כאחד האדם, ואנו הרי מתפללים על כך כל הזמן, אם כך אסור להשאיר אותה לרגע בלי מעקה, כי ברגע שהיא תקום, זה יהיה סכנה להשאירה מבלי מעקה.

להרים את המעקה לא נראה לי דבר נכון, הדבר יגרם טרחא מרבה לרופאים שיהיו צריכים בכל פעם להוריד את המעקה, אף מאידך להשאיר אותה כך גם חוששני, אם כך כדאי שלא לסור ממוטתה אפלו לרגע, שלא תבא לידי סכנה.

רבי אריה לא השיב על השאלה, ברכו ברפואה שלמה לכתו החולנית, והמשיר בעבודתו בבקור החולים, אולם בצאתו הפליא בפני אנשים שפגש על מדרגת אמונתו ויראתו של אברו צעיר היושב ליד מטת בתו, אמונתו ובטחונו בהש"ת איתנה וחזקה, עד שאין לו ספק שבכל רגע יכול ה' לרפאותה לגמרי, הוא רק מדאג מחשש אסור סכנה לבת, כשתתעורר ותשאיר ללא השגחה.

במצב כזה שאחת הסבות ששמרו עליה היה מחשש שתמות ושללא יחטפה לנתוחי מתים, הוא לא רק מאמין שיכול להיות גם משמים, אלא כל רגע יכול להיות שמיד עכשו תתעורר. (נטיעה טל שמחה)

מוצא ספתיך תשמר ועשית פאשר נדרת לה' אלקיך נדבה אשר דברת בפיו (כג כד)

בשנת תשל"ה סבב הרה"ק **הנעם אליעזר מסקולען** זיע"א על פתחי אדמורי"ם

פרשת כי תצא

וראית בשבייה

עקות שבר עלו ונשמעו בביתו של ר' שמעון. זה כבר למעלה משלשה ימים ששתי בנותיו נעלמו כאילו בלעה אותם האדמה. היה זה בצהרי יום בהיר כששתי הבנות הלכו אל השוק לערוך קניות לצרכי הבית, האמא נתנה בידם רשימה של פירות וירקות וביקשה מהם כי יזדרזו לחזור כדי שתוכל להכין תבשילים לסעודת הערב.

שעות חלפו והבנות לא חזרו לביתם. תחילה חשבה האמא כי פגשו את חברותיהן והתעכבו לשיחה שיש בה תשעה קבין, אולם כשהתאחרה השעה עוד יותר סברה כי האיחור עבר את הטעם הטוב ויצאה לחפש אחריהן ולגעור בהן שישובו כבר לביתם עם הפירות והירקות הנדרשים לארוחה.

שוק הכמעט ריק קידם את פניה של האמא המבוהלת. הרוכלים כבר סיימו את עמל יומם והם עמלו לפרק את הדוכנים ולאסוף את מעט הסחורה שעדיין נותרה. מחפשי מציאות ומחירים מוזלים הסתובבו בין הדוכנים והשיגו את הסחורה בחצאי מחירים, ואף פחות מכך, אולם ההמולה הרגילה, כזאת שרוחשת בשוק בשעות פעילותו, כבר לא נשמעה.

סריקה מהירה כבר ידעה האמא כי שתי בנותיה אינן נמצאות בשוק. היא מיהרה ושאלה כמה מבעלי הדוכנים, אלו שהם היו רגילים לרכוש בהם את מיטב תוצרתם, האם הם ראו בשעות האחרונות את בנותיה, ומשהשיבו בשלילה ואף הוסיפו לטעון כי הבנות כלל לא היו היום בשוק, הבינה האמא כי הדברים אינם פשוטים.

יא מיהרה לעדכן את בעלה, ר' שמעון, בהיעלמות הבנות, והוא, יחד עם חבריו וידידיו, יצאו למסע חיפושים נרחב אחריהם. ככל שנקפו השעות והבנות לא נמצאו, הרחיבו המחפשים את מעגלי החיפושים. אם בתחילה חיפשו ברחובות העיר, בסמטאות ובפינות, לאחר שעות עברו לחפש השעה בפרברי העיר, ואפילו ביערות הסמוכים. אלא שהחיפושים לא הועילו. המחפשים הרבים העלו חרס בידם וחזרו כלעומת שבאו.

חלוף שלשה ימים הגיע אחד מיהודי העיר ולחש באזניו של ר' שמעון סוד איום ונורא: זה עתה עברתי סמוך לכנסייה שבקצה העיר. התבוננתי במבנה, והנה רואה אני באחד החלונות את שתי בנותיך עומדות ומביטות החוצה. משראו אותי, נעלמו מיד,

כאילו יד משכה אותם פנימה. עמדתי והסתכלתי על הבניין, מצפה לראות שמא יופיעו שוב בחלון, אלא שלא חלפו דקות ספורות ומפתח הבניין יצאו במהירות שני נזירים שציוו עלי להסתלק מהמקום תיכף ומיד. דע לך את אשר לפניך, סיים האיש, את דבריו המזעזעים, וראה לעשות ככל שביכולתך בטרם יהיה מאוחר.

רעם ביום בהיר נפלו דברי האיש על ר' שמעון. הוא הבין היטב את משמעות הדברים: בנותיו נחטפו בידי הכומר צורר היהודים העומד בראש הכנסייה. אותו רשע אינו בוחל בכלום בבואו להעביר את בני ישראל על דתם ואמונתם. ומשהבנות נמצאות בידו, אין כל אפשרות חוקית להוציאם מידו. מיוודד הוא הכומר עם אנשי החוק בעיר, ומול כל תלונה או טענה הוא יטען שהבנות עושות זאת ברצונם וללא כל כפייה מצידו.

אחד האגפים בביתו של ר' שמעון התגורר לו איש חסיד, מגדולי חסידיו של הרה"ק רבי משה מקוברין ז"ע"א. חסיד קובריני זה היה משמש כמלמד דרדקי לילדיו של ר' שמעון, ומדי יום ביומו היה יושב עמם ללמדם תורה ומצוות. למרות שר' שמעון לא נמנה על מקהלות החסידים, עם זאת שבע רצון היה בבחירת מלמד זה לבניו, שכן יראת שמים הייתה נסוכה על פניו ומהולה בכל מעשיו, וכטופח על מנת להטפחיה היה מחדיר יראת שמים בלב תלמידיו הצעירים.

תה, מששמע המלמד החסידי את ר' שמעון בביתו ממרר בבכי בקול רם, הוא נכנס ובא אצלו, מבקש לשוחח עמו. "יש לי עבורך עצה טובה והוגנת, אלא שבטרם אתן לך אותה - מבקש אני ממך להתחייב לי שאכן תעשה אותה." ר' שמעון שמצוי היה במצב של חוסר אונים מחד גיסא, והכיר את המלמד כאדם ירא ושלם מאידך גיסא, לא יכול היה לסרב, ואמר: "אכן, כעצתך אעשה." רצין המלמד ואמר לר' שמעון: עצתי היא שתסע להרה"ק רבי משה מקוברין ותעשה ככל אשר יורה לך. מורי ורבי מקוברין הוא פועל ישועות בקרב הארץ. בלבו הרחום והחנון ובאהבת ישראל העצומה המפעמת בקרבו, בוודאי יתן לך עצה טוב להיוושע בדבר ישועה ורחמים.

אנח ר' שמעון ואמר: בוודאי שאקיים את הבטחתי ואסע לקוברין, אך היות ומעולם לא הייתי אצל רבי של חסידים ואין לי שמץ מושג על שיגם ושיחם, אבקש ממך כי תואיל לנסוע יחד עמי. אתה תבוא עמדי ותדריכנו

את מנהגי החסידים ורבותיהם, לבל אכשל בלשוני או במעשיי.

סכים ר' שמעון, ולאחר שעה קלה של התארגנות יצאו שניהם אל קוברין. תיכף עם הגיעם נכנסו אל הרה"ק רבי משה, והאב השבור והרצוף שפך לבו כמים וביכה את אסונו הכבד: שתי בנות יש לו, כשרות וצנועות, והנה נפלו ביד הסטרא אחרא, כשהכומר הרשע חטפם אל תוך בית הטומאה שלו ועתידי הוא להעבירם למולך רוחני ולהמיר את דתם.

ייס הרה"ק מקוברין את ר' שמעון ואמר לו: הבורא יתברך שמו ישלח לך את ישועתך בקרוב, ועתה, זאת עשה, לך אל תחנת הרכבת וסע לעיר הבירה פטרבורג ברכבת הראשונה היוצאת מכאן. תשובתו של הרה"ק מקוברין הפליאה מאד את ר' שמעון, וכי מה לו ולפטרבורג, כשהרבי אינו מפרט לו להיכן יהיו פניו מועדות בעיר גדולה זו ומה בדיוק עליו לעשות שם, אך היות והבטחתו הייתה נתונה למלמד שהוא יעשה כעצתו, הוא נפרד לשלום מהמלמד ועשה את דרכו אל תחנת הרכבת.

וחות הזמנים של תחנת הרכבת למדו אותו כי בעוד שעה קלה עתידה לצאת הרכבת לפטרבורג. הוא מיהר ורכש כרטיס נסיעה והמתין בסבלנות לבואה של הרכבת. עודו עומד שם על יד הרציף, והנה ניגש אליו אדם נכבד, לבוש הדר, כשהוא נראה כאחד הפריצים העשירים. הגוי שאל לשלומו בנימוס והתעניין ליעד נסיעתו.

שמע הגוי כי הוא מבקש לנסוע לפטרבורג, אורו עיניו. הוא שלף מתיקו האישי מעטפה גדולה, ושאל: האם תסכים לעשות לי טובה חשובה ולמסור מעטפה זו אל תעודתה. הגוי ראה כי ר' שמעון מביט בו בפליאה, משל הוא שואל אותו: הרי לשם כך בא הדואר לעולם, וכי באת לחסוך את הפרוטות הללו של עלויות דמי המשלוח! והוא טרח להסביר לר' שמעון, כי מטעם הכמוס עמדו אין חפצו לשלוח את המעטפה דרך הדואר, ואדרבה, מסכים הוא לשלם שכר טרחה ככל אשר יושת עליו.

שהסכים ר' שמעון לקחת את המעטפה, ביקש ממנו האיש כי תיכף עם נתינת המעטפה יקח מהם את המעטפה שיתנו לו ויביא את המעטפה אליו. הגוי נתן לו את הכתובות המדויקות, הן למסירת המעטפה בפטרבורג והן להחזרת המעטפה אליו, כשהוא מביטח לו שאם יעשה את שליחותו כהוגן הוא יתן

לו סכום נאה כתשורה על מאמצי.

' שמעון שמע את הפרטים והבין כי האיש שעומד לפניו הוא פריץ נכבד ובעל שם המתגורר בפאתי קוברין, וגם האיש שאליו המעטפה אמורה להגיע הוא פריץ גדול ונוודע בשערים. הפריץ גם רשם את שמו של ר' שמעון ואת כתובתו, הזהיר אותו לשמור היטב על המעטפות, ועם השמע קול צפירת הרכבת המבשרת על כניסתה לתחנה, נפרד ממנו בלחיצת יד לבבית.

ושב היה ר' שמעון ודעתו פזורה עליו. מחשבות סוערות הסתחררו במוחו. תחילה היה טרוד בשאלה הפשוטה: מה לו ולפטרבורג?! האם הוא, אדם מן השורה, יש לו מה לחפש בעיר הגדולה, שם אין לו קרוב או מודע? לאחר מכן ניסה לפענח את צפונות כוונת הרבי שלא פירש לו ולא כלום כמה זמן עליו להיות בפטרבורג ועם מי להיפגש שם. וכי עליו ללכת ברחובות העיר ולחפש מישהו שקשור איכשהו לכומר הרשע חוטף בנותיו.

שזכר בנותיו עלה בראשו החל ר' שמעון לבכות בשקט. הוא לא רצה שיושבי הקרון יבחינו בבכיותו ויטרידו אותו בשאלות. אלא שלמרבה הפלא, למרות שהוא אינו חסיד וגם הוריו לא היו חסידים, הרי שפניו הקורנות של הרבי עמדו לנגד עיניו והבטחתו נשמעה מצלצלת באזניו: ישועתך קרובה לבוא.

ק משנרגע ר' שמעון הוא התחיל להפך במחשבותיו אודות השליחות המשונה שניתנה בידו: פריץ נכבד נותן בידו מעטפה למסרה בפטרבורג. הוא אינו רוצה לשלחה בדואר. הפריץ גם מבקש לקבל מעטפה חזרה, והוא ניאות לשלם על כך. משהו כאן לא ראוי, אין זאת כי אם מקרה בלתי טהור. מי יודע מה טמון כאן והאם אין אני מסתכן בנפשי בשעה שאני מבצע שותפות לדבר עבירה.

יש ממולח היה ר' שמעון ובעל תושיה. יושבי הקרון סביבו נרדמו זה מכבר וישנו שנת ישרים, הוא הביט סביבו וראה כי איש אינו מסתכל בו, והוא החליט לעשות מעשה נועז: הוא יפתח את המעטפה בזהירות ויקרא את תוכנה. הוא לחלח מעט את קצוות המעטפה, הדבק הסוגר את המעטפה התרופף, ור' שמעון חילץ בזהירות את המסמך הפנימי.

ניו של ר' שמעון החווירו בשעה שהוא קרא את המסמך. לכך, הוא לא פלל ולא מלל. דבר כזה לא עלתה על דעתו. המסמך היה תוכנית ראשונית של התארגנות פריצים למרידה במלכות רוסיה. הפריצים שקצה נפשם מהתנהגות בית המלוכה ביקשו לערוך הפיכה כללית במדינה ולהפוך לשליטים

עליונים. כסף לא היה חסר להם, כך גם איכרים שהסכימו לשמש חיילים בצבאם החדש. עתה ביקש הפריץ מקוברין במכתב שהפנה לחבריו בעיר הבירה שישלחו לו את דעתם בעניין זה, ומה הם מוכנים לעשות בעניין.

שעות של המשך הנסיעה היו מוקדשות לתכנון צעדיו הבאים. ר' שמעון חשב היטב מה עליו לעשות בנידון זה. הוא הבין כי משלוח המעטפות מכאן לשם עוד עלול לעלות לו בחייו רח"ל. גם הפריצים עצמם מסוגלים להחליט כי אין הם מעוניינים שאיש ידע על הקשר המתקיים ביניהם. וגרוע מכך, אם יוודע הדבר בבית המלוכה, אחת דתו להמית על מעורבותו בביצוע ההפיכה. כל הטענות שיטען שלא ידע כלום מהנסיון לקשירת הקשר נגד המלך, לא יתקבלו.

שהמעטפה בידיו עשה ר' שמעון את דרכו עם ירידתו בבית הנתיבות הענק של פטרבורג אל ארמון המלוכה. הוא ניגש לאחד החיילים וביקש לדבר עם המפקד האחראי על אבטחת בית המלוכה. בחסדי שמים הוא נשא חן וחסד בעיניו, ומשאמר לו כי דבר סתר יש לו לדבר עם המלך, הוא ארגן לו פגישה מהירה עם המלך בכבודו ובעצמו.

שימתו נעתקה ממנו כשהובל במסדרונות המפוארים של בית המלוכה עד לטרקלין המפואר בו ישב המלך. ר' שמעון קד והשתחוה לפני המלך ולאחר מכן סיפר לו את כל השתלשלות הדברים, כשהוא מושיט למלך את המעטפה שנתן לו הפריץ.

מלך שקע בהרהורים ולאחר מכן נענה ואמר: עליך להמשיך את שליחותך בעניין! טול מעטפה זו וסגור אותה באופן שלא יראה שהיא נפתחה. אנשיי כאן יעזרו לך בזה, ולאחר מכן לך אל הכתובת שניתנה לך, מסור להם את המעטפה וטול מהם את מכתב תשובתם והבא זאת אלי. כך אוכל לדעת מי הם כל השותפים למעשה הבגידה הנוראה. המלך נתן בידי ר' שמעון מסמך מלכותי המאשר לו להיכנס אל הארמון ככל אשר יחפוץ, ואמר לו כי הוא ממתין שיביא לו את המכתב שהם שלחו חזרה אל הפריץ בקוברין.

א חלפו כמה שעות והיהודי שב אל ארמון המלוכה. הוא אכן נתן את המעטפה ותיכף קיבל מהם את המעטפה שאותה יהיה עליו להחזיר לפריץ בקוברין. אלא שהמעטפה עשתה את דרכה באופן מיידי אל המלך שהיה נסער מאוד למקרא המכתב שבתוך המעטפה.

מלך פנה לר' שמעון ואמר: אין זה

מעניינך כל עסקי המלוכה והצעדים האופרטיביים שאני עומד לעשות כדי לגדוע את המרידה, אך היות והצלת נפשי מקשר הבוגדים, נקבה נא עלי שכרך ואתן לך כיד המלך. ר' שמעון החל לבכות ואמר שאין לו צורך בכלום כי אם בדבר אחד ויחיד: שתי בנותיו נחטפו בידי הכומר הרשע בעירו, וכל שהוא מבקש זה שיחזירו אותם לביתו.

יך המלך ואמר לר' שמעון: סע לביתך והכל על מקומו יבוא בשלום. וכך היה: עם כניסתו לביתו כבר המתינו לו שתי הבנות הנרגשות שסיפרו לו על צו מלכותי בהול שהגיע לעיר עם פקודה מפורשת לשחררם מיד.

יפור זה סיפר הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים זיע"א כפי ששמעו מרבי נח ויינברג בטבריה, ששמע זאת מבעלת המעשה עצמו. אירע ואשה אחת שאלה את רבי נח: האם אתה מחסידי קוברין? משהשיב בחיוב, סיפרה לו האשה את הסיפור ואמרה לו: בדידי הוה עובדא! אני הייתי אחת הבנות שנחטפו ואבינו ר' שמעון הוא זה שסיפר לנו כל זאת.

ל הפסוקים (דברים כא יא - יג): **וְרֵאִיתָ בְּשִׁבְיָהּ אִשָּׁת יִפֹּת תֹּאֵר וְחִשְׁקָתָּ בָּהּ וְלִקְחָתָּ לָךְ לְאִשָּׁה. וְהִבֵּאתָהּ אֵל תוֹךְ בֵּיתְךָ וְגִלְחָתָּ אֶת רֹאשָׁהּ וְעִשְׂתָּהּ אֶת צַפְרֵיהָ. וְהִסִּירָה אֶת שְׂמֹלֶת שִׁבְיָהּ מֵעַלְיָהּ וְיִשָּׁבָה בְּבֵיתְךָ וּבְכַתֵּהּ אֶת אֲבִיהָ וְאֶת אִמָּהּ יָרַח יָמִים וְאַחַר כֵּן תָּבֹא אֵלֶיהָ וּבְעִלְתָּהּ וְהִיְתָה לָךְ לְאִשָּׁה,** פירש הרה"ק רבי אלימלך מליזנסק זיע"א בספרו 'נועם אלימלך': וזהו 'כי תצא למלחמה' כו' דהיינו מלחמת היצר הרע, 'ונתנו ה' בידך', פירוש, אז כאשר יתן ה' אותו בידך דאילולי הקב"ה לא היה יכול לו. 'וראית בשביה אשת יפת תואר' דאיתא דהנשמה נקראת יפת תואר, פירוש, אז תראה ותבין בעצמך שהנשמה היא בשביה שלא יצאתה עדיין ידי חובתה כלל.

כן כתב הרה"ק ה'בית עין' זיע"א: וזהו 'והבאתה אל תוך ביתך', דאיתא באור החיים שפרשה זו קאי על הנשמה, וראית בשביה אשת יפת תואר, שהמכוון על הנשמה כשהיא בשביה. 'והבאתה אל תוך ביתך' היינו בחינת תשובה. 'וגלחת את ראשה', לגלח את ראשה היינו להסיר את המחשבות רעות. 'ועשתה את צפריה', היינו לתקן הבחינות ידיים בחינות מעשים הרעים. 'ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים', היינו לבכות במרירות לב מעומקא דלבא על המחשבות הרעות שמחשבה מכונה בשם אב ואם, שהמחשבה מוליד המעשה.